Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII | CELOVEC, PETEK, 10. JUNIJ 1983 | ŠTEV. 23 (2126)

Partizanski spomeniki so pomniki miru in sožitja

Mogočna protifašistična manifestacija na Šentjanških Rutah

Ogromna množica ljudi se je minulo nedeljo zbrala na Šentjanških Rutah, da prisostvuje svečanemu odkritju spominske plošče, ki jo je Zveza koroških partizanov postavila v spomin junakom, ki so na tem koščku naše zemlje žrtvovali svoja življenja v boju proti fašizmu. Prišli so udeleženci iz vseh predelov južne Koroške, vabilu so se odzvali številni bivši koroški borci z obeh strani meje in pridružili so se jim tudi udeleženci tradicionalnega srečanja Slovencev iz Avstrije, Italije in Jugoslavije. Tako je prireditev izzvenela kot velika mednarodna manifestacija ljudi, ki so se med zadnjo vojno bojevali proti skupnemu sovražniku – fašizmu in ki tudi danes s čuvanjem tradicij protifašističnega boja prispevajo k sporazumevanju in sožitju med narodi, s tem pa k ohranitvi miru in demokracije.

Prav ta široki mednarodni značaj so poudarili tudi vsi govorniki od Marjana Sturma in predsednika Zveze koroških partizanov Janeza Wutteja-Luca preko zastopnika domače občine Boštjana Maleja do predstavnika področnega odbora koroških partizanov Gorenjske Lojzeta Zupančiča-Zmaga in predsednika koroških KZ-larjev Josefa Nischelwitzerja. Spomnili so na skupno trpljenje, preganjanje in žrtve ter na skupni boj v času, ko je vladalo krvavo nacifašistično nasilje. Naglasili pa so predvsem potrebo, da moramo spomin na tedanje dogodke ohraniti živ ter resnico o njih posredovati zlasti mladini, da bo znala ceniti pridobitve trpljenja in boja svojih očetov.

Prireditve, kakršna je bila v nedeljo na Šentjanških Rutah, so torej opomin, da se časi vojnih grozot, nasilja in krivic ne smejo več povrniti. V tem smislu so tudi spomeniki, ki spominjajo na tedanje žrtve, v pravem pomenu besede pomniki miru in prijateljstva med narodi – zato ne morejo biti v napotje nikomur, ki mu je resnično do mirnega sožitja. Tudi ta misel je bila na prireditvi vedno spet poudarjena: izpovedana v besedah govornikov; izpričana v recitalu, ki so ga izvajali mladi člani domačega prosvetnega društva; manifestirana v pesmi Koroškega partizanskega pevskega zbora, ki je pod vodstvom dirigenta prof. Branka Čepina zaokrožil svečanost; naglašena pa je tudi v pismu, ki ga je za to priložnost poslal Dokumentacijski arhiv avstrijskega odporniškega gibanja na Dunaju.

Številni venci in šopki cvetja, ki so jih zastopniki narodnih organizacij ter združenj protifašističnih borcev in žrtev fašizma iz treh sosednjih dežel položili ob spomenik, so bili izraz spoštovanja in hvaležnosti, pa tudi dokaz zavesti in dolžnosti, ki nas obvezujejo, da zvesto čuvamo sadove dela in truda ter pridobitve boja in žrtev najboljših sinov in hčera našega ljudstva. V tem smislu nam bo spomenik na Šentjanških Rutah trajen opomin.

Umrl je narodni heroj Franc Leskošek-Luka veliki slovenski revolucionar

V nedeljo je v Ljubljani umrl narodni heroj in zaslužni slovenski revolucionar Franc Leskošek-Luka. Z njegovo smrtjo je slovenski narod izgubil spet enega svojih velikih sinov, ki je vse svoje življenje posvetil delu in boju za pravice delovnega človeka, za razvoj in napredek svoje slovenske in jugoslovanske domovine.

Že v desetletjih pred vojno je bil kot sindikalni delavec povezan z delavstvom širom po Sloveniji, v dobi narodnoosvobodilne borbe je bil prvi komandant slovenske partizanske vojske, po osvoboditvi pa je zavzemal vodilne položaje na republiški in zvezni ravni. Tako je v pravem pomenu besede postal legenda slovenskega in jugoslovanskega revolucionarnega delavskega gibanja.

Posebno tesno in neločljivo z osebnostjo tovariša Luke je povezan zlasti povojni gospodarski razvoj Slovenije oziroma Jugoslavije. Kakor je bil pred vojno organizator, pobudnik in vodja številnih delavskih stavk, tako se je po osvoboditvi uveljavil kot neutruden delavec z izjemnim posluhom za gospodarske in politične odnose v družbi.

Tudi nas na Koroškem je globoko zadelo, ko smo na nedeljski prireditvi na Šentjanških Rutah slišali vest o smrti tovariša Luke, ki smo ga poznali in spoštovali kot velikega prijatelja koroških Slovencev. Ob tej priložnosti sta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Zveza koroških partizanov izrazili sožalje republiškemu odboru Zveze združenj borcev NOV Slovenije.

Dialog z manjšinami

poudarjen v izjavi nove vlade

Nova zvezna vlada, ki jo sestavljata SPÖ in FPÖ, se je prejšnji teden predstavila v parlamentu in zveznem zboru. V obširni vladni izjavi, ki jo je podal kancler Sinowatz, so nakazana težišča vladne politike v prihodnjih letih.

V tej izjavi je posebej govora tudi o manjšinski politiki, in sicer je kancler zagotovil, da „bo zvezna vlada problemom etničnih manjšin posvečala posebno pozornost ter intenzivno nadaljevala dialog z narodnostnimi skupinami v Avstriji." Koroški Slovenci to zagotovilo pozdravljamo, ker z njim zvezna vlada prizna, da člen 7 državne pogodbe še ni v celoti izpolnjen in obenem izraža svojo pripravljenost, da odprta vprašanja rešuje v sodelovanju s prizadeto manjšino. V tem smislu sta osrednji slovenski organizaciji tudi že izrazili željo in potrebo, da bi čim prej prišlo do obnovitve pogovorov med pristojno vlado in predstavništvom manjšine.

V zvezi z južnotirolskim vprašanjem pa je kancler opozoril na „trajno obveznost" Avstrije, da se zavzema za obstoj in zaščito nemškogovoreče narodnostne skupine ter za zagotovitev avtonomije na Južnem Tirolskem. Zato se bo vlada v sporazumu s predstavniki južnih Tirolcev zavzemala za čim hitrejšo in vsebinsko zadovoljivo rešitev še odprtih vprašanj.

V ostalem se je nova vlada odločno priznala k politiki miru, razorožitve in zmanjševanja napetosti ter se obvezala, da bo vodila takšno zunanjo politiko, ki bo zagotavljala neodvisnost in samostojnost republike. Na podlagi državne pogodbe in trajne nevtralnosti bo nadaljevala z aktivno nevtralno politiko, ki ljudem jamči obstoj v miru in jim zagotavlja prednosti mednarodnega sodelovanja. Pri tem je kancler še posebej poudaril odnose s sosednjimi državami in s podpisnicami državne pogodbe.

PREBERITE

Še enkrat o tovarni Obir str. 2

Nova knjižnica pri SPD „Srce" v Dobrli vasi str. 3

Gradnja gozdnih cest str. 4

450-letnica Hrvatov na Gradiščanskem str. 5

Dvojezičen koleg na trgovski akademiji str. 8

„Psi lajajo, karavana gre dalje"

Ob televizijskem filmu Vas ob meji

Filmska trilogija „Vas ob meji" (Dorf an der Grenze), katere tretji in zadnji del smo prejšnji teden gledali na avstrijski televiziji, je izzvala široko zanimanje in bo gotovo še dalj časa predmet razpravljanja. Kakor vsaka umetniška stvaritev, tako tudi ta film ne more zadovoljiti vseh — zaradi njegove vsebine pa to velja še bolj. Saj se loteva problematike, ki je „kočljiva" na vse strani: tako za prizadete, v tem primeru torej koroške Slovence, kakor tudi za tiste, ki se prizadete počutijo, spet v tem primeru pač tiste, ki jim film maje temelje njihovih skrbno čuvanih mitov in tabujev.

V tem kratkem spisu ne moremo obširno govoriti o vseh podrobnostih in o vseh mislih, ki se porajajo ob filmu. Na nekatere njegovih pomanjkljivosti je opozorjeno v dopisu, ki ga objavljamo na 2. strani med odmevi na film. Tukaj bi le poudarili, da ima kljub vsemu tistemu, kar je pri njem pomanjkljivo ali zgrešeno, brez dvoma svojo vrednost in svoj pomen. To njegovo vrednost pa vidimo predvsem v dejstvu, da je javnost seznanil z obstojem, z zgodovino in današnjo problematiko slovenske narodne skupnosti na Koroškem; in da je obenem opozoril tudi na tisto, kar navadno imenujemo „koroška stvarnost", namreč razmere in vzroke, zaradi katerih manjšinsko vprašanje še vedno ni rešeno ter se sožitje obeh narodov v deželi slej ko prej postavlja kot problem.

Da je pri obdelavi prvega dela te naloge marsikaj ostalo na površju, za nepoučenega gledalca morda celo nerazumljivo, ni toliko krivda avtorja (Thomas Pluch) in režiserja (Fritz Lehner), marveč predvsem posledica zunanjih okolnosti — tudi najbolj zavzeti avtor in najbolj sposoben režiser v enem samem, čeprav tridelnem filmu ne bi mogel zajeti vse širine in vse globine tako kompleksnega vprašanja, kot je narodnostna problematika. V kolikor sta vil. Odgrnil je zastor, za katerim so ti krogi prikrivali resnico o koroški narodnostni politiki. Ta resnica je zdaj planila v svet v kratkih, toda dovolj zgovornih prizorih, ki govorijo o zapostavljanju Slovencev, o načrtni germanizaciji, pa tudi o oblikah brutalnega nasilja, kakor se je to dogajalo zlasti pri zloglasnem tafelsturmu. In predvsem je dokumentiral, da vse to ni delo samo peščice nacionalistov, ampak da je pri tem udeležena tudi uradna politika.

Od „uradne" pa do „domovini zveste" Koroške sega tudi lok protestnih izjav in besnih izpadov; vzorno enotno demonstrirajo Wagner-Knafl-Haiderska troedinost in KHD nestrpnost napram vsem, ki si ne pustijo vsiljevati določenega, od zgoraj dekretiranega mišljenja. Njihov izbruh zaradi filma je eklatanten primer kratenja osnovnih načel demokracije in zatiranja svobodnega izražanja mnenja; je poskus uveljavljanja duhovnega nasilja in je kratenje temeljnih svoboščin — vse to pa je sramotno za državo, ki se sklicuje na pravna in demokratična načela.

Pri tem je za tiste, ki se zaletavajo v film in njegovo izpoved, še posebno značilno, da vidijo domovino v nevarnosti sedaj, niso je pa videli ogrožene tedaj, ko so se dogajale stvari, ki so bile v resnici še mnogo hujše, kot to dokazuje film (spomnimo se samo leta 1972, ko se je koroško-nemški nacionalizem stopnjeval do pravcate fašistoidne ekstaze!). Sedanje zgražanje je torej le izraz licemerstva, s katerim se sami spravljajo ob verodostojnost ter Koroško v širši avstrijski in mednarodni javnosti znova difamirajo kot deželo, v kateri še vedno vlada miselnost lokalne zagamanosti in provincializma v najslabšem pomenu besede.

Sicer pa se človek ob tem spomni znanega arabskega pregovora, ki pravi, da psi lajajo, toda karavana gre dalje. Tudi odmev, ki ga je imel film „Vas ob meji" v ostali Avstriji, je bistveno drugačen kot na Koroškem. Osrednje glasilo socialistične stranke Avstrije „Arbeiter-Zeitung" je med drugim zapisalo: „Če je problem Slovencev res že tako dobro rešen, kot to trdijo koroški politiki v svojih protestih, potem bo Koroška že prenesla tak film" — vsekakor dovolj jasno opozorilo tudi in predvsem Wagnerju, obenem pa obetaven znak, da si resnica o koroški stvarnosti počasi le utira pot v širšo javnost. V tem smislu je film brez dvoma prispeval k poznavanju, morda tudi k boljšemu razumevanju manjšinskega vprašanja in to v danih razmerah gotovo ni malo.

Kakor poročamo na 8. strani, sta osrednji slovenski organizaciji poslali avtorju in režiserju filma „Vas ob meji" pismo, v katerem se distancirata od nekvalificiranih napadov. ZSO pa je posebej pisala tudi še pristojnemu intendantu ORF.

Tovarna Obir: hočemo samo enake pogoje!

V zadnji številki Slovenskega vestnika smo med drugim že poročali, da je tovarna celuloze Obir v Rebrci naletela pri koroški Hypobank na gluha ušesa, ko je zaprosila za dvoletni moratorij, torej za dvoletni odlog vračanja kredita. Omenili smo še drugo zaviralno zadržanje koroških politikov in gospodarstvenikov v odnosu do tovarne Obir.

V kratkem pogovoru z direktorjem podjetja dipl. inž. Feliksom Wieserjem, je ta za naš list izjavil, da je podjetje Obir dosedaj redno, točno in v dogovorjeni višini odplačevalo kredite, prav tako je poudaril, da trenutno tudi ni nobenih težav pri odjemanju lesa, pa tudi ne pri prodajanju celuloze, ki jo v celoti odvzemajo tovarne Slovenijapapir v sosednji Sloveniji. Prav zaradi tega in ker je podjetje imelo v zadnjih letih pozitivno bilanco ni razumel zakaj se pri banki reševanje malenkostnih stvari vleče tako v dolžino. Poudaril je še enkrat, da gre mešanemu avstrijsko-jugoslovanskemu podjetju Obir v prvi vrsti za to, da ga dežela in deželne banke obravnavajo in podpirajo pod istimi pogoji kot vsa druga koroška in avstrijska podjetja.

Opozoril pa je še na dejstvo, da je bila tovarna ob prevzemu leta 1979 tehnično zelo zastarela in da od leta 1962 naprej ni bilo narejenih skoraj nobenih investicij. Medtem pa je podjetje pod novim vodstvom (skupno z letošnjimi) investicijami vložilo za modernizacijo tovarne že 40 do 50 milijonov šilingov. Rezultat tega je tudi, da se je ob istem številu zaposlenih produkcija dvignila za 44 odstotkov.

Znano je tudi, da je odvzem celuloze garantiran od velikana Slovenijapapir, v katerega je vključenih 9 podjetij papirnega sektorja Slovenije, in ki rabi mnogo več celuloze kot je proizvaja Rebrca. Poleg tega je podjetje Obir razširilo svojo eksportno mrežo preko kooperacijske pogodbe Obir-Slovenijapapir, tako da ima Obir sedaj tudi poslovne odnose s 15 državami. Z namenom, da se v te dežele prodaja tudi blago, ki ga Obir deloma dobi kot plačilo za celulozo, je bil letos ustanovljen tudi prodajni oddelek, ki ga vodi Joza Habernik.

Vodstvo tovarne se zaveda tudi problemov, ki sledijo iz onesnaževanja okolja, je dejal Wieser. Treba bo najti rešitve za grehe preteklosti. Na tem področju naj bi imela svoj pozitivni učinek tudi nova naprava za sežiganje žvepla (Säurestation), ki naj bi hkrati pomagala dvigniti produkcijo na 45.000 ton celuloze letno. Naprava naj bi začela delovati že jeseni.

V ostalem pa je položaj trenutno takšen, da tovarna Obir še ni v stanju iz lastnih sredstev investirati v naprave, ki bi pomagale manj onesnaževati zraka in vode. Dejstvo je, meni Wieser, da podjetje do trenutka, ko bo proizvajalo 45.000 ton celuloze letno, iz lastnih sredstev ne bo zmoglo nobenih investicij v to smer. Zato je z deželo dogovorjeno, da začne podjetje s tozadevnimi koraki šele od prej imenovanega trenutka.

Ravno v tej zvezi pa je poudaril direktor Wieser, da zahteva podjetje Obir iste pogoje, kot jih imajo ostala koroška in avstrijska podjetja. Znano je npr., da bo dobilo podjetje v Pölsu iz fonda za vodno gospodarstvo dolgoročni kredit v višini 1 milijarde šilingov, z obrestno mero 1 %! Pod podobnimi pogoji dobi Frantschach kredit v višini pol milijarde šilingov. V tej zadevi „mislim, da ni preveč, če zahtevamo iste pogoje kot jih npr. imata omenjeni podjetji," je zaključil direktor Feliks Wieser.

Likvidacija dvojezične šole

se nadaljuje tudi po uradni poti

Če izvzamemo napade na partizane in sploh protifašistični boj, potem so brez dvoma zadnji ostanki dvojezičnega pouka tista tarča, v katero so trenutno najbolj usmerjene puščice, ki jih preko svojih govornikov in svojih tiskovin vedno spet izstreljujejo Heimatdienst in njemu sorodne organizacije. Za tiste nepoboljšljive Slovence, ki še vedno vztrajajo pri tem, da bi svojim otrokom zagotovili šolanje v materinem jeziku in v jeziku naroda-soseda, zahtevajo nacionalistični krogi „središčne šole"; da ne bi pohujševali sošolcev, ki se šolajo samo v nemščini, hočejo slovenske otroke spraviti v geto.

Vendar pa dvojezična šola ni trn v peti samo nepoboljšljivim nemškim šovinistom — tudi po uradni poti se nadaljuje tiha likvidacija te za medsebojno razumevanje in mirno sožitje obeh narodov v deželi neobhodno potrebne ustanove (ki so jo pri pogajanjih za državno pogodbo prav zastopniki Avstrije in Koroške hvalili kot največjo pridobitev in obogatitev!). Med zlimi sadovi, ki jih je pognal trostrankarski protimanjšinski pakt, je tudi ugoditev zahtevi nemških nacionalistov, da za vodje dvojezičnih šol ni več obvezna kvalifikacija v obeh jezikih. In te „olajšave" se oblast pridno poslužuje, ko razpisuje mesto vodje na posameznih šolah. Tako je med šolami, na katerih je bilo pred nedavnim razpisano mesto vodje, tudi več dvojezičnih. Vendar pa je to dejstvo pri razpisu upoštevano le še za šole v okrajih Celovec-dežela (Radiše) in Velikovec (Libuče, Mohliče in Suha), medtem ko so dvojezične šole v okraju Beljak-dežela (Šentjurij na Zilji, Šentlenart pri Sedmih studencih in Vrata) razpisane le kot enojezične, nemške.

Čeprav je tudi na eni ali drugi šoli ob Zilji še razmeroma veliko otrok prijavljenih k dvojezičnemu pouku, je za deželne oblasti ta del narodnostno mešanega ozemlja očitno že „odpisan". In tako uradna Koroška roko v roki z najbolj zagrizenimi nemškimi nacionalisti nadaljuje z raznarodovanjem Slovencev. Zato pa tudi ni povsem brez osnove očitek, da koroške stranke in njihovi vodilni predstavniki postajajo vedno bolj izvajalci KHD-jevske politike.

Obisk iz Slovenije in Srbije

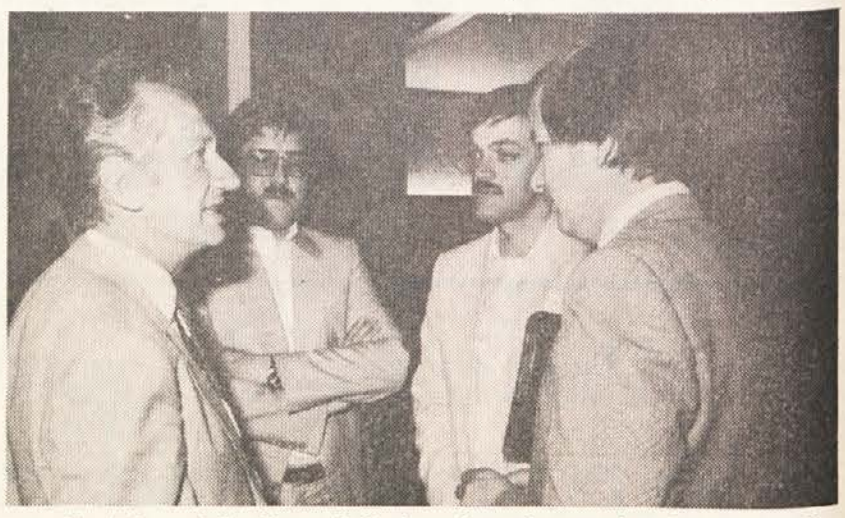

V okviru rednih stikov, ki jih ima slovenska narodna skupnost na Koroškem z matičnim narodom in drugimi narodi in narodnostmi v Jugoslaviji, sta bila ob koncu minulega tedna na obisku pri obeh osrednjih organizacijah koroških Slovencev predsednik SZDL Slovenije Franc Šetinc in predsednik SZDL Srbije Žika Radojlovič. Na pogovoru, ki je bil v soboto zvečer v hotelu Korotan v Sekiri, sta predsednik ZSO Feliks Wieser in podpredsednik NSKS Filip Warasch s sodelavci seznanila gosta s položajem koroških Slovencev, z njihovo zgodovino in z današnjo problematiko ter jima tolmačila prizadevanja za enakopravno uveljavljanje na vseh področjih družbenega življenja.

Ob tej priložnosti so predstavniki koroških Slovencev opozorili tudi na posledice, ki jih imajo jugoslovanski stabilizacijski ukrepi in zlasti uvedba pologa za prehod meje na odnose in sodelovanje med obmejnimi regijami kot že posebej tudi na stike med manjšino in matičnim narodom.

Predstavnik Srbije, ki je bil tokrat prvič na Koroškem in se je živo zanimal za položaj in delo tukajšnjih Slovencev, je zagotovil, da bo naše vprašanje kot doslej tudi v bodoče prisotno v vseh republikah in pokrajinah Jugoslavije. Glede obmejnih stikov pa je dejal, da tega problema tudi sam ni poznal dovolj podrobno; naglasil je, da bo treba najti take rešitve, ki bodo sicer upoštevale gospodarsko plat uvedbe depozita, vendar ne bodo omejevale stikov, ki so široko razvejani med zamejskimi Slovenci ni matičnim narodom.

Srečanje Slovencev

iz Avstrije, Italije in Jugoslavije

Pred leti so se predstavniki narodnih organizacij Slovencev v Avstriji in Italiji v Bovcu srečali s predstavniki tamkajšnjih družbenopolitičnih organizacij. V sproščenem prijateljskem vzdušju so se pomenili o vprašanjih, ki so skupna prebivalcem treh sosednjih dežel. Potem je sledilo podobno srečanje v Špetru Slovenov v Benečiji. Letošnje tretje takšno srečanje pa je bilo pri nas na Koroškem, in sicer minulo nedeljo dopoldne na Šentjanških Rutah, kjer so predstavniki ZSO in NSKS ter včlanjenih organizacij na pikniku sprejeli svoje goste iz Italije in Jugoslavije. Zastopnike Slovencev iz Italije je vodil predsednik SKGZ Boris Race, med udeleženci iz Jugoslavije sta bila tudi predsednik SZDL Slovenije Franc Šetinc in predsednik SZDL Srbije Žika Radojlovič, prav tako pa sta se pridružila generalni konzul SFRJ v Celovcu Marko Kržišnik in konzul Alfonz Naberžnik.

Tudi to srečanje je potekalo v prijetnem in sproščenem vzdušju, ko so bila utrjena stara prijateljstva in navezana nova poznanstva. V pogovorih so razumljivo prednjačila vprašanja, ki zadevajo Slovence v zamejstvu, na Tržaškem in Goriškem, v Benečiji in Kanalski dolini in seveda pri nas na Koroškem. Pri tem se je znova pokazalo, da imamo v boju za narodni obstoj veliko skupnega in da je zato potrebna čim pogostejša medsebojna izmenjava izkušenj in mnenj — temu namenu pa naj ne bi veljali le „uradni" delovni posveti, marveč tudi sproščena prijateljska srečanja. Zato so bili vsi enotnega mnenja, da bo s to lepo tradicijo treba nadaljevati tudi v bodoče.

ODMEVI NA TELEVIZIJSKI FILM „VAS OB MEJI"

Preveč poenostavljeno obravnavanje

narodnostne problematike na Koroškem

Ne glede na to, kakšen krik ženejo koroški politiki zavoljo zadnjega dela televizijske trilogije „Vas ob meji", tudi koroški Slovenci ne moremo mimo ugotovitve, da taka obravnava narodnostne problematike v avstrijski televiziji ni bila kos nalogi upodobitve zgodovinske resnice na Koroškem. Pri tem tudi izgovor avtorja in režiserja, da nista hotela napraviti dokumentacije, temveč filmsko igro, ne opravičuje pačenja zgodovine, zamolčanja in potvarjanja dejstev.

Avtor Thomas Pluch in režiser Fritz Lehner sta bila — vsaj po pisanju avstrijskega tiska — zadovoljna, da je njun film izzval proteste tako pri nemških kot tudi pri slovenskih Koroščih: to jima menda daje zagotovilo, da je bil prikaz narodnostne zgodovine in narodnostnega stanja na Koroškem objektiven. Razburjanje koroških politikov ustvarja (vsaj v Avstriji izven Koroške) vtis, da je film zadel v črno, se pravi v rjavo pobarvano nacionalistično miselnost etablirane koroške politike. Vendar reakcija na Koroškem ni posledica objektivnosti in zgodovinske resničnosti filma, temveč izraža le slabo vest, aroganco in deloma (ali sploh) neumnost ter na vsak način skrajno nedemokratičnost in nezrelost za demokracijo pri koroških politikih.

Z izzivom take reakcije je film „Vas ob meji" nedvomno povzročil pozitiven učinek, vsaj v toliko, da je široka avstrijska javnost spoznala jalovost in hinavščino koroške stvarnosti. Vendar zaradi tega ne moremo mimo tega, da ne bi opozorili tudi na določeno protislovensko vsebino celotne trilogije. Thomas Pluch je namreč narodnostno problematiko na Koroškem zožil na problem „večno včerajšnjih" in na zastopnike manjšine, ki se v bistvu razume le kot neke vrste folkloristični relikt in je torej v bistvu nenevarna in zato zasluži simpatije avstrijskih demokratov. To se je kazalo že v uvodu k tretjemu delu, ko je napovedovalec dejal: „Očetovska generacija se očitno ne more znebiti duhov preteklosti" — se pravi, da je manjšinski problem na Koroškem v bistvu zgodovinski problem, ki se bo rešil s časom sam po sebi. To je fraza, ki smo je vajeni že od leta 1920 naprej: ko bodo izumrli stari „brambovci", „nacisti" in „partizani" (vsi skupaj v enem košu), bo izumrl narodnostni konflikt; da temu ni tako, pa izpričuje vsakodnevna stvarnost.

Morda napovedovalčevega komentarja ni zakrivil avtor, ki se sicer sklicuje na neka ORF-ovska črtanja, manipulacije itd., toda filmski prikaz vztraja pri takem tolmačenju zgodovine in vsa — nedvomno izvrstna in spretna režija — tako tolmačenje le še potrjuje. Očitno postane to v prizoru vandalskega napada na dvojezične napise: tolpa fanatičnih nemških nacionalistov se vrže na table, heimatdienst organizira demonstracijo proti Kreiskemu v Celovcu, Slovenci podležejo — nedvomno realističen prikaz, ki je moral prizadeti tabor na Koroškem hudo zadeti; nedvomno scena, ki je filmsko izvrstno uspela in ji ni mogoče podtikavati protislovenskih namenov. In vendar je zgodovina popačena: napad na dvojezične napise se odvija v praznem prostoru, enkrat ali dvakrat morda pade beseda „Kärntner Heimatdienst", toda to, kako so tisk, stranke in drugi dejavniki ustvarjali primerno ozračje (n. pr. „opozorila" nekega maloformatnega lista, češ, tam stoji še en dvojezični napis), ni bilo prikazano dovolj prepričljivo.

Realizem, ki se je kazal v filmu v prizorih, ki so tako vznemirili „uradno" Koroško, ni prikazal resničnih krivcev protislovenskega napada in nacističnega hujskanja ter njegovih ozadij leta 1972. Brez odgovorov so ostala tudi vprašanja: Kako se je zadržala policija? Kako je reagiralo sodstvo? Kako je komentiral koroški tisk? Kakšne so bile reakcije odgovornih politikov? Fiktivna vas Seliče je bila vas v brezzračnem prostoru, kjer ni ne eksekutive ne administrative, marveč so tam le gostilna, hlev in jezero — kakršna pač naj bi bila slovenska vas.

Medtem ko so nemški Korošci prikazani kot sfanatizirana množica, ki pa ji je po Kristusovem nauku (vsaj meni se je tako zdelo) treba oprostiti, ker ne ve, kaj dela, so Slovenci individualizirani in se konec konca znajdejo v vlogi, da so sami krivi svojega položaja in svoje diskriminacije. Kot psihološka drama ta film nikdar ni bil zavan in mu manjka sleherna psihologija — razen morda v prizoru, ko sin partizana postane narodni odpadnik. Ali je to zgolj naključje? Ali pa to pomeni, da borbena tradicija povzroča le nasprotje od tistega, kar si je treba želeti? Ali naj to pomeni, da vsakršna borbenost v današnjih časih pomeni anahronizem, ki se ga mladina brani? Konflikt oče-sin je bil moderen v petdesetih letih v ameriški drami; v filmu „Vas ob meji" je ta konflikt razširjen na konflikt partizanska zgodovina-sedanjost in stavka, ki ga izusti Milan: „Štiri leta borec za svobodo in 40 let pijan" v tem kontekstu ni več mogoče razumeti kot psihološko vprašanje, temveč kot neverjetno žalitev vseh koroških partizanov, zlasti, če imamo še v spominu zadnji dve oddaji te serije.

Tako nekako se prikazuje „logična" pot slovenskega mladeniča, ki je sit borbene zgodovine svojega očeta (in s tem lastne zgodovine in identitete) in mu zato ne preostane druge možnosti kot beg v nasprotni tabor. Toda tak slučaj (čeprav bo Pluch morda trdil, da pozna take primere) ni značilen za položaj koroških Slovencev in slučajnosti tudi niso dovolj za zgodovinski film. Zlasti še, če se tak razvoj kontrapunktira z razvojem drugega Slovenca, ki ne prihaja iz „borbene" družine, temveč iz družine, ki je profitirala od takoimenovanega „gospodarskega čudeža"; tak postane vnet zagovornik slovenskih teženj. Ideologija takih povezav postane jasna: Slovenec, ki se je prilagodil gospodarsko-političnemu sistemu, ima pravico in celo moč, da se zavzema zase in za svoj narod; Slovenec, ki se je boril v partizanih in misli, da njegov boj ne sme biti zaman — tak pa je proti toku časa, ne zasluži simpatij gledalcev, se zapije in njegov rod propade. Dokler zahteva Slovenec svoje pravice v mejah tistega, kar velja za spodobno, so mu torej simpatije gotove; če pa zahteva malo več kot peščico napisov in drobtinico uradnega jezika, ali še posebno, če se spominja svojih bojev in idealov svojih očetov, postane prav tak „večno včerajšnji" kot stari nacisti — in le med tema dvema gre menda spor na Koroškem.

Verjetno bodo ORF, avtor in režiser trdili, da je najboljši dokaz objektivnosti filma ta, da ga napadajo z obeh strani — Nemci in Slovenci. Toda to je jalov izgovor. Kdor se ne upa zavzeti jasnega stališča, kdor se mora truditi za „izenačenje" mnenj in nazorov, ta doseže samo to, kar je trilogija „Vas ob meji" konec konca tudi bila: povprečje.

Franci Zwitter ml. (Dunaj)

V nemškem tisku

● Thomas Pluch hat sich mit seinem Fernsehfilm „Das Dorf an der Grenze" auf ein Terrain begeben, auf dem man sich leicht Beulen holen kann: Beim Thema „Slowenen in Kärnten" (Trautl Brandstaller und Klaus Gatterer können davon ein Lied singen) hatte schon so mancher Fernsehabend politische Folgen. So auch diesmal: Sowohl Landeshauptmann Wagner als auch VP-Chef Knafl und FP-Haider haben gestern scharf gegen Pluchs Film protestiert, wobei Haider sogar Schadenersatz vom Autor einklagen möchte. Nun kann man wohl darüber diskutieren, ob Pluch jedes historische Faktum messerscharf getroffen hat, aber das kann man wohl bei jedem Film, der sich eines zeitgeschichtlichen Themas annimmt. Wenn allerdings ein Politiker einen Künstler strafweise zur Kasse bitten will, weil er mit seiner Arbeit nicht einverstanden ist, hört sich der Spaß auf.

Und wenn das Slowenenproblem ohnehin schon so gut gelöst ist, wie es die Kärntner Politiker in ihren Protesten behaupten, dann wird Kärnten wohl einen solchen Film aushalten.

Arbeiter-Zeitung (Wien)

● ... Die Jahre der neuesten Auseinandersetzungoen in Kärnten, der Zusammenprall zwischen dem deutschnationalen Heimatdienst und der slowenischen Minderheit, der Sturm auf die zweisprachigen Ortstafeln, die wilde Demonstration vor dem Gebäude der Arbeiterkammer in Klagenfurt gegen Bundeskanzler Kreisky, das alles verdichtet der bisher beste Film der Trilogie zu einem aufwühlenden, berührenden und anregenden Kapitel der jüngsten Geschichte ... In diesem österreichischen Drama wird allen Beteiligten ein Spiegel vorgehalten, hinter dessen rechter Ecke ein Zettel mit der Aufschrift ‚Toleranz' steckt ... Das Stück ist auf jeden Fall für einen Preis vorzumerken ... Es wäre zu wünschen, daß man uns Geschichte öfter in dramatisierter Form so nahebringt, daß es weh tut und daß man es sich merkt.

Wiener Zeitung (Wien)

● Empörung über ‚Dorf an der Grenze' ... Wagner: Für den Kübel ... Knafl: Fakten gefälscht ... Haider: Übles Machwerk ...

Kleine Zeitung (Klagenfurt)

OB OTVORITVI NOVE KNJIŽNICE SPD „SRCE“ V DOBRLI VASI“

„Črpajmo iz knjig našo samozavest!“

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi je preteklo soboto postavilo nov mejnik v svoji kulturni dejavnosti: svojemu namenu so namreč izročili novo urejeno društveno knjižnico. To pa je bil tudi dogodek, kateremu so posvetili posebno pozornost, saj so za to pripravili še kratek kulturni spored. Predsednik SPD „Srce“ Tine Wastl je najprej pozdravil navzoče goste, med njimi zastopnika slovenskih založb iz Ljubljane dr. Martina Žnidaršiča, Andrejo Kmecl, Anko Vesel, dvornega svetnika dr. Pavla Apovnika in zastopnika Slovenske prosvetne zveze dr. Janka Malleja.

To potrjuje, da je obnovi društvene knjižnice v Dobrli vasi botrovalo več založb iz matične Slovenije kakor tudi s Koroške, ki so prispevale knjige. Predsednik Wastl je ob tej priložnosti dejal, da je pri posredovanju knjig posebno bila prizadevna Slovenska prosvetna zveza odnosno njen sodelavec dr. Janko Malle. Častni predsednik SPD „Srce“ dr. Luka Sienčnik je orisal zgodovino o pričetkih bralne dejavnosti v Dobrli vasi in povedal s kakšnim veseljem so hodili po knjige v župnišče h kaplanu Kašunu, ki je urejal društveno knjižnico in tudi sam bil velik ljubitelj slovenske pisane besede. Sienčnik pa je tudi povedal, kako so pozneje med prvo in drugo svetovno vojno uničili slovenske knjige in da je društvu šele zdaj uspelo spet priti do lastne knjižnice kar je za društvo srečni dan. „Črpajmo iz knjig našo samozavest“ je ob koncu svojih izvajanj na navzoče apeliral dr. Sienčnik. Apovnik, ki je pri ureditvi knjižnice sodeloval kot svetovalec, je naglasil pomen slovenske tiskane besede zlasti za nas koroške Slovence. Zato je pozval odgovorne pri društvu, naj k branju pritegnejo tudi mladino in ob tem še svetoval, da v knjižnici uvedejo stalne bralne večere, srečanja z domačimi besednimi ustvarjalci, da ob tem mislijo tudi na otroke, da že v rani mladosti dobijo pravi odnos do knjige. V imenu slovenskih založb je spregovoril dr. Martin Žniderščič in dejal, da so slovenske založbe rade sprejele pobudo SPZ in prispevale knjige za dobrlovaško knjižnico. Ugotovil je tudi, če Slovenci ne bi imeli knjig, verjetno ne bi več govorili svojega jezika in da je knjiga največje bogastvo vsakega naroda. Končno pa izrazil željo, da se bi tradicija branja v Dobrli vasi nadaljevala.

Kot smo že uvodoma zapisali, so otvoritev povezali tudi s kratkim kulturnim sporedom pri katerem so pod vodstvom Ludmile Sturm sodelovali društveni pevski zbor, trio Sturm in recitatorji.

Za ureditev knjižnice SPD „Srce“ je bilo potrebnih mnogo sredstev. Društvo samo je za to zbralo 60.000 šilingov; 40.000 jih je prispeval urad zveznega kanclerja, kar pomeni, da je sama ureditev prostora veljala 100.000 šilingov, veliko vrednost pa seveda predstavljajo tudi knjige, ki zdaj krasijo nove police. Zato se pridružujemo želji dobrlovaških prosvetašev, da bi v prihodnje v njihovi knjižnici postalo živo in da bi nove knjige našle čim več bralcev.

V AVLI SLOVENICI V CELOVCU:

Razstava Likovna kolonija mladih v Vuzenici

Ravnatelj Lojze Gobec in mladina, ki pozorno posluša njegova izvajanja

„Ponosni smo na dela, ki so jih v teku 12. likovnih kolonij v Vuzenici ustvarili mladi slikarji iz Koroške, Vuzenice in drugih predelov Jugoslavije“, je med drugim dejal ravnatelj osnovne šole iz Vuzenice Lojze Gobec, ko je govoril na ponedeljkovi otvoritvi v Avli slovenici, kjer so odprli razstavo Likovna kolonija mladih v Vuzenici.

Predsednik Aule slovenice dr. Mirt Zwitter je poleg mladih slikarjev na otvoritvi lahko pozdravil tudi vrsto uglednih gostov, med njimi mentorja likovne kolonije akademskega slikarja prof. Bojana Golijo, akademika prof. Božidarja Jakca, strokovnega nadzornika dvornega svetnika dr. Valentina Inzka, konzula SFRJ Alfonza Naberžnika, predstavnike koroških slovenskih kulturnih organizacij in druge.

O razstavi je navzočim spregovoril mentor prof. Golija, ki je pri tem posebno opozoril na iskrenost mladih slikarjev, ki se odraža v njihovih delih. Golija je nadalje še povedal, da otroci nimajo tistega kompleksa kot odrasli in stvari naslikajo tako kot to vidijo in občutijo sami. Prav tako pa je v slikarski izpovedi mladih zelo značilno, saj se jim ni treba ravnati po nekakšnih priučenih zakonitostih. Zato je v slikah, ki jih razstavljajo v Auli slovenici, polno življenja in veselih trenutkov, ki so jih mladi koroški slikarji skupaj z otroci v Vuzenici in njihovimi mentorji naslikali v letih 1975—1982.

To kar je prikazano na razstavi v Auli slovenici je seveda le majhen del vsega, kar so otroci narisali v vsakoletni slikarski koloniji v Vuzenici, vendar je to lep izbor slik, ki se posamič lahko primerjajo z zvenečimi slikarskimi imeni. Zato priporočamo, da si razstavo naših in vuzeniških otrok ogledate v čim večjem številu, zlasti to priporočamo dijakom slovenske gimnazije in seveda vsem otrokom, ki so bili v Vuzenici.

Kot znano likovno kolonijo organizira z naše strani SPZ in je tudi do razstave v Celovcu prišlo v tem okviru.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5–7

Vljudno vas vabimo na razstavo

Likovna kolonija mladih v Vuzenici

(1975–1982)

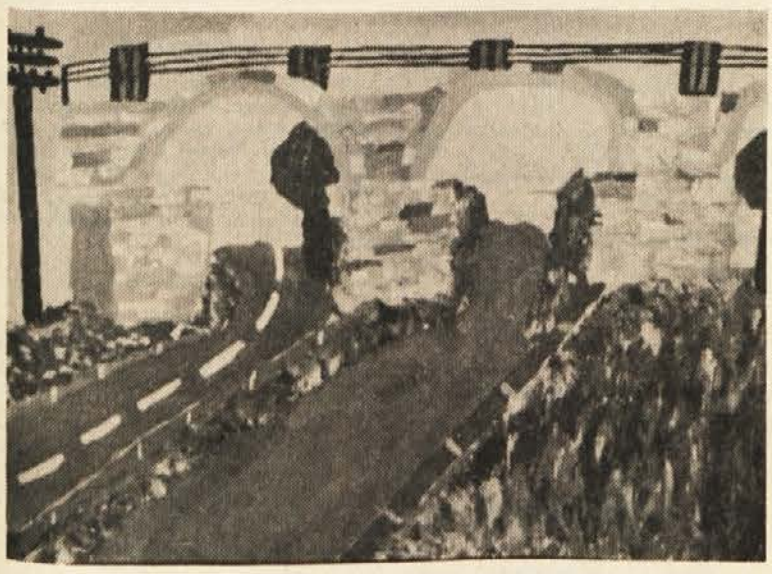

Razstava je odprta do 24. junija 1983, od ponedeljka do petka, od 13.00 do 17.00 ure.

Prisrčno vabljeni!

Smo sprti s slovensko knjigo?

Oba dogodka — otvoritev knjižnice v Dobrli vasi in takoimenovani Dan knjižničarjev, ki ga 8. junija praznujejo ponekod v matični deželi — sta šla verjetno brez večje pozornosti mimo nas. Prvi dogodek je lokalnega pomena, drugi nas nagovori samo posredno.

Primer otvoritve knjižnice v Dobrli vasi preko svojega lokalnega značaja ilustrira še neko svojstveno podobo o stanju (ponekod bolj nestanju) naših knjižnic. Pobuda iz Dobrle vasi je hvalevredna prav zato, ker se premalo zavedamo, da je izvirna slovenska knjiga oblikovalec moralnoetične postave človeka, njegovega svetovnega nazora in njegove izobrazbene in kulturne ravni.

Kjer društvene knjižnice še funkcionirajo, gre zahvala kakemu podjetnemu in zavednemu kulturnemu delavcu. V mnogih krajih ležijo knjige zaprašene in pozabljene v omarah, pa tudi to se zgodi, da jih ponekod prepuščajo kletnim prostorom ali pa celo niso našle še poti iz zapaketiranih zavojev na knjižno polico. Isto velja za potujočo knjižnico, ki naj bi nadomeščala potrebe domačih društvenih knjižnic. Tudi povpraševanje po knjigah slovenske študijske knjižnice ni zadovoljivo, poslužujejo se je skoraj samo dijaki, profesorji in nameščenci slovenskih organizacij v Celovcu. Ni to znak, da taka konstelacija ni samo v nasprotju z zakoni trga, ampak da je v tem čutiti tudi nasprotje med materialnim razvojem naše civilizacije in njeno kultiviranostjo ter duhovno rastjo. Malodušje, negodovanje in drhtenje nad našim težkim narodnopolitičnim položajem in nad našim vsakdanjim družbenim življenjem nam ne odpira možnosti, da bi spoznali silnice, ki nas oklepajo na sistem načrtne nevednosti in neznanja. Če se že čutimo zapostavljene in pozabljene, bi se proti temu mogli upirati z večjim znanjem, z višjo izobrazbo in z večjo fantazijo, kar bi ustvarjalno vplivalo na delovno intenzivnost v medsebojnih odnosih. Sicer res ni pametno pretakati solz zaradi majhnega zanimanja za slovensko knjigo, res pa je, da je treba branje knjig posredovati bralcu kot učinkovito možnost in ne dolžnost po doseganju večjega znanja, kot eno izmed možnosti za spreminjanje duhovne podobe družbe in nenazadnje — kar je posebno važno za koroške Slovence — kot eno izmed možnosti iskanja, izpopolnjevanja in uresničevanja lastne in narodne identitete.

Če bi se dandanes ozirali le na ponudbo knjižnega trga, bi se najbrž tudi med nami — v kolikor se že ni — razpasla tista literatura, ki jo v večji meri ponuja slovenski knjižni trg na Koroškem. Poleg revijalne, modne in razvedrilne literature, ki sicer zapoznelo, toda le prihaja med slovenskega bralca, je predvsem med koroškimi Slovenci še močno razširjena romantično-večerniška, provincialni zasnovi zamudniškega naroda prikrojena zvrst slovenske literature. To seveda v precejšnji meri odraža objektivno zaostajanje določenih družbenih dejavnosti med nami.

Sicer je res, da vsaka slovenska knjiga predstavlja v narodno-ogroženem prostoru določeno pozitivno funkcijo v jezikovnem smislu. Vendar pa se mi zdi tudi poenostavljeno sklepanje, da je prav zaradi tega dobrodošla vsaka slovenska knjiga v našem prostoru. Potrebujemo namreč take knjige, ki nam širijo duhovno obzorje in ki nam pomagajo spoznavati probleme današnjega sveta. Kar človek ob branju takih knjig pridobi, temu bi morali v prihodnje posvečati več družbene veljave. Taki problemi se porajajo pri nas s strokovno literaturo, ki je v slovenščini ni toliko uporabne za naše razmere kot v nemškem jeziku. Bolj problematično pa je z delom politične literature. Bolj ali manj iz ideoloških razlogov se je otepajo prav tisti, ki jim je bolj pri srcu slovensko večerništvo. Tako npr. pri nas in v nekaterih naših vzgojnih inštitucijah slovenska partizanska literatura le težko najde svojega bralca. Z marksistično literaturo ni nič drugače. Nenaravno je odsotna v našem življenju, pa čeprav je oplemenitila slovensko družbeno misel in razširila duhovno obzorje celotnemu slovenskemu narodu.

75 let Slovenske prosvetne zveze

Konec koncev torej gre za to, da bo slovenska knjiga postala atraktivna za našega bralca, gre pa tudi za to, da se deli slovenske literature ne zaprejo v svoje lastne okvire, da ne postaneja nekakšno zatočišče ideoloških prizorišč in monopolističnih teženj. Zato pa bi morali biti bolj odprti za kritiko, za nujno potrebno komunikacijo med knjigo in družbenim okoljem. Literarna branja te naloge ne morejo opraviti. To bi v začetni fazi pri mladini lahko opravljale akcije za širjenje bralne značke. Toda te akcije tako dolgo ne bodo mogle postati atraktivne, dokler se mladina v knjigi ne bo mogla soočati s problemi, ki jo dandanes tarejo. Te naloge pa bi se morali resno lotiti učitelji, starši in knjižničarji. Če kakšne komunikacije ni, knjiga zgubi svoj pravi pomen in se spremeni v neaktualen in nezanimiv tiskan papir. Gre torej za motivacijo, za vzgojo k branju kot visoki obliki kultiviranosti medsebojnih človeških odnosov.

Janko Malle

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

NA KULTURNIH DNEVIH SLOVENCEV IZ ITALIJE:

Zamejske Slovence je treba vključevati na vseh področjih kulture

Kot lani koroški Slovenci, so se letos (od 27. do 30. maja) na posebnih kulturnih dnevih predstavili v Ljubljani tudi Slovenci iz Italije. Imeli niso le manifestativen značaj temveč so prikazali tudi aktualno problematiko življenja Slovencev na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji in Kanalski dolini. Bolj kot na drugih prireditvah je to prišlo do izraza na zaključni diskusiji o položaju kulture pri Slovencih v Italiji. O kulturnem življenju v ožjem pomenu besede je bilo bolj malo govora, ker je večinoma tekla beseda o političnih vprašanjih. Med njimi so se vidni predstavniki zamejskih slovenskih organizacij dotaknili zlasti vsebine poma o enotnem slovenskem kulturnem prostoru in o idejnem pluralizmu, drugo težišče pa je bilo posvečeno (pač zaradi bližine italijanskih parlamentarnih volitev) aktivnosti Slovencev v Italiji v političnem življenju.

Debata je bila polemična. Vnela se je sprva ob odločitvi vodstva Cankarjevega doma, da odstrani iz razstave nekaj primerkov časopisov in knjig, ki so o njih sodili, da predstavljajo institucije in avtorje, ki so v preteklosti izpovedovali do Jugoslavije izrazito sovražen odnos. Predstavnik takoimenovanega katoliškega tabora Slovencev v Italiji je, potem ko je pozdravil dejstvo, da se je ob teh kulturnih dnevih zgodilo prvič po letu 1945, da sta levica in desnica skupaj na taki prireditvi v Sloveniji, zelo podvomil v obstoj enotnega slovenskega kulturnega prostora. Za sestavni del tega je reklamiral tudi tisti del slovenske realnosti v zamejstvu, ki je povezan z dejavnostjo povojne emigracije. Upravičene so bile pripombe iz kroga diskutantov, da moramo upoštevati tudi tisto, kar je slovenska emigracija med vojno in po njej delala in mislila. Druga težišča so bila problemi manjšinskega šolstva, vprašanja rabe slovenskega jezika, likovna ustvarjalnost Slovencev v Italiji in njeni odmevnosti pri matičnem in večinskem narodu, pomen zborovskega petja kot najbolj masovne glasbene dejavnosti in pomen znanstvene dejavnosti v boju za obstoj in razvoj manjšine. Boleče točke slovenskega zamejstva so se dotaknili zlasti predstavniki Slovencev iz Benečije in Kanalske doline, ki so opozorili na veliko narodno ogroženost Slovencev v zamejstvu nasploh in še posebej v teh predelih.

Debata je izzvenela z ugotovitvijo, da prireditev ni bila slogaška kot pred letom dni koroška in z zaključkom, da je bolj kot doslej treba zagotoviti prisotnost zamejskih Slovencev na vseh področjih kulturnega življenja v zamejstvu in v matici.

Čirkovče pri Pliberku

Danes se oglašamo z žalostno vestjo, da je prenehalo biti srce Jožefu Grosu, pd. Slameju v Čirkovčah. Čeprav je pokojni Slamejev oče moral vse svoje življenje trdo delati, je dosegel častitljivo starost 88 let. Bil je do zadnjega še razmeroma zdrav, zato smo bili zelo presenečeni, ko so zvonovi oznanjali njegovo smrt in s tem konec življenja in poti najstarejšega vaščana.

Življenjska pot Slamejevega očeta ni bila z rožicami postlana. Že kot mlad fant je moral trdo poprijeti za delo pri bajti, pri kateri je bilo le nekaj krp zemlje. Hudo je bilo kmetovati, ko ni bilo niti dovolj zemlje niti strojev, ki bi človeku olajšali delo in trpljenje. Toda pokojni oče, ki je bil zelo skromen in varčljiv, se je z vso dušo in močjo vrgel v tiste njivice, da so njegovi družini dajale vsakdanji kruh. S trdim delom in dobrim gospodarjenjem mu je le uspelo, da je kupil nekaj zemlje. Seveda si je z zemljo nakopal še več težkega dela, vendar se tega Slamejev oče ni ustrašil. Še bolj se je zagrizel v nove odore in garal, tako da so se ljudje spraševali, kako je to mogoče, da to vse sam zmore. Njegova skromnost in trdnost sta bili njegovi spremljevalki skozi vse življenje. To je tudi privedlo do tega, da je tudi v tistih težkih časih za kmete, beležil uspehe in da so ljudje morali priznati, da Slamej dobro gospodari. Kljub težkemu delu je pokojni Slamejev oče imel tudi srečo — bil je namreč izrednega zdravja. Nikoli ni bil bolan in imel je še srečo povrhu, da je bil obe svetovni vojni doma. S to srečo mu je bilo prihranjenega veliko gorja in trpljenja.

Pokojni Slamejev oče si je privoščil le toliko časa, da je ob nedeljah šel v cerkev, tam potožil svojo bol, izmenjal s sosedom ali znancem kako besedo oziroma novico in se spet vrnil med svoje njive in travnike, da bi mu ne prerasle z delom čez glavo. S časom, ko se je poročil, mu je krepko pomagala njegova žena in pozneje tudi hčerka Marica. Šlo je lažje, vendar ne tako kot danes, ko je poleg kmetovanja možen še dodatni zaslužek. Čas je prinesel tudi njemu boljše pogoje. Traktor je zamenjal konja, koso pa motorna oz. traktorska kosilnica. Tudi leseno oralo je ostalo le še za spomin na tiste „dobre" čase. Z novotarijami se nekaj časa kopojni ni mogel prav sprijazniti. Le težko in počasi je priznal, da ima človek in tudi kmet danes veliko lažje in bolj skrbno življenje kot nekoč. Sedaj ko je užival že nekaj let zasluženi pokoj, je tudi skrb za denar bila odveč; več ga je bilo in tudi se ni bal zanj tako kot nekoč, ko si ga je moral prigarati.

Dobrega sovaščana Slamejevega očeta bomo ohranili v častnem spominu. Naj mirno počiva v domači zemlji, ki jo je tako ljubil. Svojcem tem potom izrekamo naše globoko sožalje.

ikej

Cenjeni naročniki!

Z današnjim izvodom „Slovenskega vestnika" ste prejeli poštno položnico za vplačilo naročnine. Položnica je povezana s prošnjo, da poravnate naročnino, ki je res malenkostna v primerjavi s skrbmi in trudom, ki ga je treba vložiti v eno samo številko lista. Naročnina znaša letno 200 šilingov. Vse tiste naročnike, ki so s plačilom naročnine v zaostanku, vljudno prosimo, da bi se poslužili položnic in jo poravnali za nazaj in za tekoče leto.

Slovenski vestnik prihaja k vam točno kot zaželen gost in vas redno seznanja z najnovejšimi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi dogodki doma in v svetu. Tako poskuša kar se da vsestransko spremljati in usmerjati življenje naše narodne skupnosti na Koroškem. Zato prosimo naročnike in bralce, da s poravnavo naročnine izpričajo Slovenskemu vestniku zvestobo ter prispevajo svoj delež, da bo v bodoče lahko še bolj uspešno opravljal svojo važno in odgovorno nalogo v našo skupno korist.

Vsem tistim, ki so naročnino že poravnali, pa se zahvaljujemo za njihovo uvidevnost in zvestobo. Imamo še prošnjo do bralcev, da bi pridobivali še nove naročnike. Tudi število naročnikov odloča o vsebini lista; čim večje bo, tem večji bo krog sodelavcev, s tem pa bogatejša tudi vsebina lista. Pomagajmo torej vsi skupaj, da bo Slovenski vestnik glasilo nas vseh.

Slovenski VESTNIK
Uredništvo in uprava

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na

MLADINSKO REVIJO

v nedeljo 26. junija 1983 ob 14.30 uri pri Čimžarju v Dvorcu pri Hodišah.

Sodelujejo otroci kot pevci, recitatorji, glasbeniki in pripovedniki.

Gradnja gozdnih cest

Gozdovi med Jepo in Golico so bili do pred nedavnim last kneza Liechtensteina. Novi gospodarji teh gozdov, ki jih je Liechtenstein prodal, so sedaj razni privatniki. Ker pa je vsak nakup povezan z velikimi stroški, so bili novi lastniki gozdov prisiljeni, da sekajo les. Zato je bilo treba zgraditi ceste, da se spravi les v dolino. No in tako je na tem območju nastalo precej cest. Posebnost pri tej gradnji cest pa je, da so jih zgradili v kraje, kamor ne bi nikoli mislil, da jih je možno speljati. Med Gračenico in Babo je ta gradnja še v polnem teku. Tako so zgradili novo cesto skozi Graben Gračenice visoko v južno pobočje Gračenice. Najvišja višina, ki so jo že dosegli je približno 1100 m. Gradnja te ceste se še nadaljuje.

Iz Gračenice v dolino Rdečico pod Babo si pred leti prišel skozi sotesko imenovano Klome. Povodenj l. 1965 pa je odnesla vse mostičke, tako da skozi Klome ni več poti. Ker pa so v dolini Rdečice (ime po Rdeči peči) lepi gozdovi so s sosednje (vzhodne) doline Medvedji dol (Bärental) preko Orlovice speljali cesto, ki se vleče preko dna doline v nasprotni breg in se nato priključi na novo cesto, ki pride iz Gračenice in se spenja proti Rdeči peči. Iz ozke grape Gračenice prečka ta cesta skoro navpično severno pobočje. Tu gre za drzno speljano cesto, ki je dobesedno vsekana v strmo pobočje in predstavlja pravo tehnično čudo.

Vse ceste so seveda zaprte z zapornicami, tako da imajo samo lastniki možnost priti z vozili v ta lepi gorski svet. Navadni zemljani ga lahko obiščejo peš, kar pa tudi ni narobe. Teh cest med Gračenico in Babo bo okrog 20 km. No in ker so že tu in imajo svoj gospodarski pomen, zakaj ne bi imele še turističnega. Izletniki imajo tako priložnost priti na lagoden način v planinske predele, ki so bili prej zelo malo obiskani. Bolje bi sicer bilo, da teh cest sploh ne bi bilo, ker je z njimi prvobitnost gora zelo okrnjena, vendar pa če so že tukaj, zakaj se jih ne bi posluževali. V načrtu je tudi cesta na planino Rožico.

Turska avtocesta prvači

Pred nedavnim so testirali štiri ceste oziroma prevozne možnosti, kako se pripelješ najhitreje iz Münchna v Spittal ob Dravi. Te štiri prometne linije, ki so med seboj konkurirale, so bile turska avtocesta, zvezna cesta Felberntauern, avtovlak skozi Turski predor in zvezna cesta preko Katschberga. Zmagovalec je bila turska avtocesta z 2 urama in 20 minutami. Ostale tri prometne linije so zahtevale čase od 3 ur 30 minut do 3 ure 55 minut. Iz tega sledi, da je najhitrejša povezava med Münchnom in Spittalom turska avtocesta. Pri vseh cestah, razen preko Katschberga je treba plačati cestnino.

Mladina je pela v Železni Kapli - Ortsjugendsingen

Prireditve pod tem naslovom prirejajo mnoge šole na Koroškem. Vsako tretje leto pa to petje organizirata tudi ljudska in glavna šola v Železni Kapli. Tako prireditev je v glavni šoli v Železni Kapli 27. maja otvoril direktor Cvelf, ki je med številnimi obiskovalci pozdravil tudi okrajnega šolskega nadzornika.

Na odru se je zvrstila mladina od otroškega vrtca do četrtih razredov glavne šole. Kot gost pa je prireditev otvoril MGV Eisenkappel pod vodstvom Stefi Piskernig in jo zaključil mešani pevski zbor SPD „Zarja" pod vodstvom Jožka Wrulicha. Skupino otroškega vrtca sta vodili Valerie Sila in Monika Raunjak; zbora ljudske šole učiteljici Helga Besser in Sigried Sporn; plesno skupino Bernarda Cvelf; za glasbene točke so odgovarjali Vladimir Prušnik, Otto Wutte, J. Frießnig; nastopajoče skupine glavne šole pa so vodile Ulrike Ganzer, Elfriede Taschek in Matilda Oraže. Skrb za vezno besedilo je prevzel Stanko Wakounik.

Vsem nastopajočim, pa tudi poslušalcem se je ob zaključku zahvalil direktor J. Stoßier. Podžupan Michael Kuchar pa je izrazil zadovoljstvo občine nad takim koncertom.

K prireditvi je treba zapisati, da je bila prav prijetna. Posebno vzgledna pa je bila zaradi konsekventne dvojezičnosti — od plakatov in vabil, preko izbora pesmi in nastopajočih, povezovalnih besed, do vseh ostalih točk in govorov v programu.

Ob taki priliki je treba poudariti vzgojno izobraževalni učinek, ter pohvaliti slišen in viden prispevek k enakopravnosti dveh jezikov, organizatorjem pa čestitati k takšnemu pristopu.

Z javne strani bi bilo želeti več takih prireditev v občini in v deželi.

OBVESTILO

- **Ljubljanska televizija bo v nedeljo 12. junija 1983 ob 18.30 uri imela na sporedu reportažo o delovanju slovenske glasbene šole na Koroškem.**
- **Ljubljanski radio bo v torek 12. junija 1983 ob 18. uri imel oddajo s predsednikom Zveze koroških partizanov Janezom Wutte-Lucom o spominskih obeležjih NOB na Koroškem in o delovanju Zveze koroških partizanov.**

PRIREDITVE

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabi na

KONCERT

v nedeljo 12. junija 1983 ob 20. uri v kulturnem domu v Dobrli vasi.
Gostuje 50-članski ženski pevski zbor Zreče pri Slovenskih Konjicah. V pozdrav zapoje mešani pevski zbor „Srce".

Zveza slovenske mladine vabi svoje člane na

OBČNI ZBOR

ki bo v nedeljo 12. junija 1983 ob 14. uri v prostorih hotela Obir v Železni Kapli.

Po končanem občnem zboru bo kulturni spored.

Sodelujejo: skupina Zmeda iz Šentprimoža in znani slovenski kantavtor Marijan Smode.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

DIA-PREDAVANJE
o prvi slovenski alpinistični odpravi na Grenlandijo

v soboto 11. junija 1983 ob 20. uri v gostišču „Juena" v Čepičah pri Globasnici.

Predavatelj: vodja odprave Janez Bizjak iz Trbovelj

Dunajski krožek
vabi na predavanje z diskusijo dr. Janka Prunka iz Ljubljane

KOCBEKOV POLITIČNI PROFIL

v petek 10. junija 1983 ob 19. uri v gostilni Weidinger, Dunaj IV, Danhausergasse 3

Ob tej priložnosti je kot po navadi skupna večerja in družabni del.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača" v Slovenjem Plajberku vabi na komedijo

NI RES, PA LE VERJAMEM

v soboto 18. junija 1983 ob 20. uri pri Foltu v Slovenjem Plajberku.
Gostuje igralska skupina SPD „Bilka" iz Bilčovsa.

Slovensko prosvetno društvo „Rož" v Šentjakobu v Rožu vabi na

KONCERT

v nedeljo 12. junija 1983 ob 20.30 uri v kulturnem domu v Šentjakobu.

Sodelujejo: MePZ SPD „Danica" iz Šentvida v Podjuni
tamburaški zbor SPD „Zvezda" iz Hodiš
MePZ „Rož" iz Šentjakoba v Rožu
Dekliški zbor glasbene šole „F. Sturm" iz Ljubljane

Alpski klub Obir vabi na

POMLADNI PLES

v soboto 11. 6. 1983 ob 20. uri v gostilni Srienc na Obirskem. Za ples bo igral „Agaton trio".

Slovensko prosvetno društvo „Trta" v Žitari vasi vabi na

KONCERT

v nedeljo 19. junija 1983 ob 14.30 uri v ljudski šoli v Žitari vasi.

Gostuje: MoPZ iz Podčetrtka pri Atomskih toplicah.

Posojilnica Dobrla vas vabi člane na

IZREDNI OBČNI ZBOR

ki bo dne 12. 6. 1983 ob 10. uri dopoldne v kulturnem domu v Dobrli vasi.

Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem vabi na

III. KOLESARSKI IZLET

v nedeljo 19. junija 1983

Proga: Obirsko — Železna Kapla — Obirsko — Korte; piknik pri Markunu v Kortah.

Start pri Kovaču na Obirskem ob 14. uri.

Kmetijska gospodinjska šola v Šentrupertu pri Velikovcu vabi na

- **ogled razstave:** zaključna prireditev in ogled šolskih izdelkov 1983, v soboto 25. 6. od 14. ure do nedelje 26. 6. do 18. ure.
- **kulturni prireditvi:** v soboto 25. 6. ob 15. uri; v nedeljo 26. 6. ob 15. uri.

Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak" na Kostanjah vabi na ponovno uprizoritev Drabosnjakovega

„PASIJONA"

v nedeljo 12. junija 1983 ob 14. uri na prostem in v farovškem skednju v Zgornji vasi pri Kostanjah.

Nastopajo igralci domačega društva in iz okolice. Igrali bodo v kostanjskem narečju.

Ob 75-letnici obstoja vabi zavod šolskih sester v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu na

ZAKLJUČNO PRIREDITEV

Strokovne šole za ženske poklice, v soboto 18. in nedeljo 19. junija 1983 ob 14.30 uri.

Pester kulturni spored.

POPRAVEK

V zadnji številki se je pri objavi spominov Janeza Weissa na dogodke med zadnjo vojno vrinila neljuba pomota, ki jo popravljamo: v Selah je bil ustreljen Maks Kelih in ne Maks Olip, kakor smo zadnjič pomotoma navedli. Bralce prosimo, da nam pogreško oprostijo.

Ob priložnosti Drabosnjakovega Pasijona na Kostanjah bo avtopodjetje Sienčnik iz Podjune vozilo po sledečem voznem redu:

Žvabek (cerkev)	11.45
Pliberk (zadruga)	11.50
Blato (postaja)	11.55
Šmihel (Šercer)	12.00
Globasnica (pošta)	12.10
Šentlipš (pri Rečniku)	12.15
Dobrla vas (Sienčnik)	12.25
Šentprimož (gostilna Picej)	12.35
Škocijan (avtobusna post.)	12.40
Tinje (črpalka)	12.45
Celovec (Mohorjeva)	13.05

Iz planinske dejavnosti doma in po svetu

23. maja so slovenski gorski reševalci iz Špikove severne stene rešili dva graška alpinista, ki sta se pod vrhom zaplezala in nista mogla več naprej. K sreči sta imela s seboj svetilke in z njima dajala signale za pomoč. V dolini so opazili znake SOS in takoj obvestili gorske reševalce in helikopter. Slednji se je skušal z reševalci približati alpinistoma, vendar sneg pomešan z dežjem je prisilil pilota, da je odnehal. Vendar pa je blizu čakajočih Avstrijcev odložil štiri reševalce. Reševanje se je odvijalo tako, da so reševalci spustili enega tovariša z grebena v steno in s pomočjo vrvi spravili oba Avstrijca na varno.

●

7012 m visoki Tserim Kang v Himalaji je premagan. Prěd nedavnim smo poročali v našem listu, da je koroška alpinistična odprava odpotovala v himalajsko državo Butan, da se povzpne in premaga zgoraj omenjeni vrh. Tserim Kang je bil s tem koroškim podvigom prvič preplezan. V tej desetčlanski alpinistični odpravi, ki jo je vodil Edi Ratheiser, so poleg Koroščev bili tudi Tirolci in Solnogradčani. Ta del Himalaje v območju države Butan, je še zelo neraziskan. Država Butan je zelo zaprta in nerada dovoli, da bi odprave obiskovale njihove gore. Edi Ratheiser se je že od leta 1973 prizadeval, da bi dobil dovoljenje za ta himalajski vrh. Vzhodnotirolski alpinist Sepp Mayerl pa je potom alpinističnih zvez z nekim butanskim oficirjem le dosegel, da je koroška odprava končno dobila dovoljenje, kar je seveda posebna redkost. V državici Butan je še mnogo vrhov, ki niso prepleezani, morda bo ta uspeli podvig avstrijskih alpinistov spremenil mnenje butanskih vladajočih krogov, da bodo tudi njihove gore cilj številnih odprav in da bo država Butan postala podobna turistična atrakcija, kot je že danes himalajska državica Nepal.

●

Pred kratkim so imeli naši planinci na planini Bleščeči delovno akcijo, v okviru katere so očistili planino in bližnji gozd odpadkov in nesnage, ki se je tekom let nabrala na tem območju. Zbrane odpadke so planinci odnesli v dolino.

●

Za binkoštni ponedeljek je Slovensko planisko društvo vabilo na izlet na Tolsto Košuto. Kljub dežju se je nekaj srčnih planincev odzvalo vabilu. Prvi počitek je bil na začetku skalnatega labirinta v Meleh pod previsno skalo (s skrinjico vpisne knjige). To mesto imenujejo naši planinci bivak. Tu je možnost kampiranja predvsem tudi zaradi tega, ker je na razpolago voda, ki priteče po lesenem žlebu iz žive skale. Pri počivanju nas je kar precej zeblo, tako da smo kmalu odrinili in se skozi skalnati svet s številnimi stolpi privlekli na sedlo med Malo in Veliko Tolsto Košuto (državna meja in plot za živino). Od tam bi bilo še pičle pol ure na vrh Tolste Košute, ker pa je bilo vse v gosti megli, smo opustili nadaljnji vzpon in se podali nazaj v dolino na svoje domove.

●

V petek 27. maja smo imeli na Kotu prominentno osebnost, Janeza Bizjaka iz Trbovelj, vodjo prve slovenske alpinistične odprave na Grenlandijo. Imel je dia-predavanje o tej čudoviti deželi, ki je največji otok na svetu, ki ga pokriva do 3000 m debeela plast ledu. Prireditelja tega uspelega predavanja sta bila Slovensko planinsko društvo Celovec in Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik" Sele-Zgornji Kot.

Kljub dežju se je nabralo okrog 30 ljudi, ki so z velikim zanimanjem spremljali predavanje s čudovitimi barvnimi slikami o tej deželi, kjer prebivajo ob obalah ljudje imenovani Eskimi.

Slovenska odprava je na Grenlandiji odkrila nova ozemlja in preplezala deviške vrhove. Odkrivanje Grenlandije je zgodovina lakote in umiranja od lakote. Po enem mesecu, ko so se fantje z notranjosti vrnili nazaj k obali popolnoma sestradani, tako da so shujšali povprečno za 10 do 12 kg. Janez Bizjak je tako zanimivo predaval, da so ga iz publike prekinjali kar med predavanjem in se zanimali za to in ono. Po predavanju je bila živahna diskusija, saj se le zelo redkokedaj zgodi, da imaš tako prominentno osebnost v svojem krogu. Še pozno v noč je bil prijeten pogovor, pri prijazni Marti, kjer smo od predavatelja zvedeli še veliko zanimivih stvari, tako tudi to, da Amerike ni odkril pomorščak iz Genove Krištof Kolumb s svojo posadko, temveč da so to bili Vikingi in sicer koncem 10 stoletja. Vikingi so namreč odkrili južni del Grenlandije na začetku 10 stoletja in od tam prišli tudi v Ameriko. V začetku 12 stoletja je Grenlandija postala samostojna škofija. Arheološka izkopavanja so v zadnjih desetletjih odkrila na jugozahodni obali ostanke 16 cerkva in dveh samostanov. Do 15. stoletja je cvetela ta vikinška kultura nato pa je nenadoma izginila. Še do danes ni dognanv, kaj je bil vzrok temu. Pravijo, da so to bile poslabšane klimatske razmere. O usodi Vikingov trdijo eni, da so jih pobili Eskimi, drugi pa, da so se v teh hudih časih enostavno pomešali z Eskimi. V 18. stoletju se je spet začelo naseljevanje, tokrat po Dancih (protestantski misijonarji) in leta 1953 je kraljevina Danska razglasila Grenlandijo za sestavni del svoje države.

Podpredsednik Slovenskega planinskega društva Franci Kropivnik se je predavatelju prisrčno zahvalil za predavanje in izrazil željo, da bi prišel še večkrat na Koroško predavat.

Nizka brezposelnost v Sloveniji

Živimo v gospodarski krizi, ki jo spremlja brezposelnost. Vse vlade sveta se trudijo in imajo v svojih programih na prvem mestu odpravljanje brezposelnosti. Svojevrstna posebnost pri tem je socialistična republika Slovenija, ki je konec aprila beležila okoli 15.000 brezposelnih ljudi, po drugi strani pa združeno delo zaman ponuja nekaj tisoč delovnih mest. S tem številom brezposelnih je Slovenija ena tistih evropskih držav, ki ima najmanjše število nezaposlenih. Vsekakor je tukaj neka nelogičnost, da imajo na eni strani brezposelne, na drugi pa prosta delovna mesta. Iz te situacije je pač treba potegniti konsekvence, pravijo odločilni činitelji v Sloveniji in sicer na ta način, da nujno vsak iskalec zaposlitve poprime za delo, ki je pač na razpolago, potem pa lahko čaka na delo, primerno njegovi strokovni usposobljenosti.

Republiški odbor sindikata za promet ima potrebo, da bi na železnici takoj zaposlili 450 delavcev, dolgoročno pa bi jih potrebovali še kakih 2000. Zveza sindikatov Slovenije se zelo prizadeva iz te zagate najti pameten izhod.

Likovna kolonija mladih „Vuzenica 83"

Letos se Slovenska prosvetna zveza v Celovcu in osnovna šola v Vuzenici že trinajstič pripravljata na izvedbo likovne kolonije mladih „VUZENICA 83".

Kot vsa leta doslej bodo koroški otroci imeli tudi letos možnost preživeti teden dni v Vuzenici in se uriti v likovni umetnosti. Časovno bo kolonija v tednu med 21. in 27. avgustom 1983.

Ta teden v Vuzenici pa udeleženci likovne kolonije ne bodo preživljali le ob risanju, marveč tudi ob športu, igrah, izletih, kopanju itd. Ob koncu likovne kolonije bodo mladi umetniki pripravili razstavo s pestrim kulturnim sporedom.

Udeleženci kolonije bodo imeli torej priložnost nekaj lepega ustvariti in kot spomin prinesti s seboj domov. Stari naj bi bili vsaj 12 let, navzgor ni omejitve. Prijave so možne najkasneje do 30. junija 1983 pri Slovenski prosvetni zvezi, Gasometergasse 10, 9020 Celovec; telefon (0 42 22) 32 5 94.

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA LETOVANJE OTROK NA MORJU

Viktringer Ring 26 (Vinko Kušej) ☎ (0 42 22) 51 25 28

Gasometergasse 10/I (Milka Kokot) ☎ (0 42 22) 32 5 50

Spoštovani starši!

Vljudno Vam sporočamo, da bo LETOVANJE OTROK NA MORJU V SAVUDRIJI letos v eni izmeni in sicer:

od 5. avgusta do 19. avgusta

Koordinacijski odbor nudi:
prostore za bivanje, 5 obrokov hrane dnevno, za vsakih deset otrok enega vzgojitelja, zdravstveno oskrbo in v primeru potrebe prevoz bolnega otroka v bolnico ter prevoz v Savudrijo in nazaj.

Cena za 14-dnevno bivanje znaša 1.400 šil., prevozni stroški 400 šil.

Prijavnice dobite pri zgoraj omenjenih naslovih. Zadnji rok prijave je 15. julij 1983.

Ker je število prostih mest omejeno, prosimo za čimprejšnje prijave.

RAZGLAS

V zvezi z letovanjem otrok na morju išče koordinacijski odbor vzgojitelje. Interesenti naj se javijo pismeno na enega zgoraj omenjenih naslovov do 15. julija 1983.

Pogoj za sprejem: dopolnjeno 18. leto, izkušnje v vodenju skupin (prednost imajo učitelji(ce), študentje(ke) pedagoške smeri).

450-letnica Hrvatov na Gradiščanskem

V krogu vrste prireditev ob priložnosti 450. obletnice naselitve Hrvatov na današnjem Gradiščanskem je bil od 2. do 4. junija v Zagrebu pomemben simpozij. Znanstveno srečanje je pripravilo društvo za sodelovanje z gradiščanskimi Hrvati ob sodelovanju zavoda za migracije in narodnosti. Prireditve so se udeležili številni gradiščanski Hrvati. Zastopane so bile vse njihove organizacije, ki se trudijo za ohranitev narodne zavesti in za izpolnitev 7. člena avstrijske državne pogodbe.

V treh dneh se je zvrstilo več kot dvajset referatov, med referenti so bili tudi trije gradiščanski Hrvati. Referati so se bavili v glavnem z zgodovinskimi, jezikovnimi, folklornimi in kulturnimi aspekti, del tematike pa so udeleženci posvetili tudi aktualnim vprašanjem Hrvatov na Gradiščanskem. Zlasti v diskusijskih prispevkih so bili močno prisotni sodobni problemi. Predsednik Hrvaškega kulturnega kluba z Gradiščanske Ivo Müller je posebej opozoril na to, da člen sedem ni izpolnjen in da je zaradi tega položaj manjšine na Gradiščanskem izredno težak. V okviru srečanja so predstavili tudi nemško-gradiščanskohrvaški-hrvaški slovar, ki je plod dolgoletnega sodelovanja avstrijskih in hrvaških strokovnjakov in ustanov. Posebno mesto v zgodovini gradiščanskih Hrvatov ima ta knjiga tudi zato, ker je to prvi slovar, ki vsebuje besedni zaklad te manjšine. Skupina filmskih amaterjev je pokazala tudi film o zgodovini Velikega Borištofa, ki je eno od najvažnejših naselij Hrvatov na Gradiščanskem.

Gradiščanski Hrvati so doživeli na Hrvaškem prijateljski sprejem. Visok pomen te prireditve ter dokaz solidarnosti in podpore matičnega naroda manjšini je izražala tudi prisotnost najvišjih predstavnikov SR Hrvatske na otvoritvi simpozija. Vodje delegacij je sprejel tudi predsednik republiškega komiteja za odnose s tujino Marijan Cuculič. Posebej je treba ob tej pomembni prireditvi zabeležiti tudi navzočnost zastopnika gradiščanske deželne vlade in ravnatelja gradiščanskega deželnega arhiva, enako pa velja omeniti tudi navzočnost avstrijskega generalnega konzula v Zagrebu. Znanstvenega srečanja so se udeležili tudi zastopniki koroških Slovencev.

Nastop Državnega lutkovnega gledališča iz Moskve z lutkovno predstavo za odrasle

„DON JUAN"

v četrtek 16. junija 1983 ob 20. uri v Cankarjevem domu v Ljubljani. V Ljubljano bo vozil Sienčnikov avtobus — iz Šmihela ob 16.15 uri in iz Celovca ob 17.00 uri.

Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza do ponedeljka 13. junija 1983 (tel. 0 42 22 - 51 25 28'23 ali 24)

Eksportno-importna družba razpisuje mesto

POSLOVODJE

na Dunaju in v Gradcu.

Predmet poslovanja je import, eksport, tranzit in trgovanje na debelo vseh vrst blaga med Jugoslavijo in Avstrijo.

Razpisano je tudi mesto

TAJNICE

v Gradcu.

Možen je takojšen nastop službe.

Prošnjo z življenjepisom oddajte pod šifro „Poslovodja/tajnica" pri upravi lista.

Dr. ANTON SVETINA 6

Prispevki k zgodovini Dvora nad Vrbo

Nato se je sodni senat umaknil k posvetovanju, ki je trajalo od 9. do 12. ure. Prišel je do zaključka, da za ekskomunikacijo tožnika ni dovolj razlogov, do končnega sklepa pa sodni zbor ta dan ni prišel in je predsedujoči vikar Vid Walscher naznanil, da bo sodni sklep izdan pismeno.

Ta sodni odlok (Abschiedt) se je glasil takole: „Če tožnik dokaže, da toženega župnika ni udaril s konjskim bičem z namenom, da bi mu delal krivico, temveč le zato, da bi odvrnil konja, bo sodišče to upoštevalo s pravico do predložitve protidokazov." Ta sodni izrek, smemo ga imenovati salomonskega, je napravil iz tožnika naenkrat obdolženca in je deželski sodnik iz Vrbe ob jezeru Kristijan Rues vložil zoper ta sodni sklep takoj pismeno pritožbo na višjo sodno instanco. To pritožbo je poslal vikar in škofijski komisar Vid Walscher vikarju v Dvoru s pozivom, da v zakonitem roku predloži svoje protidokaze k tej apelaciji.

Ta pravda pa še ni pomirila obeh nasprotnikov. Vikar Reiner se je stalno pritoževal zoper deželskega sodnika Ruesa, da mu streže po življenju, ker stalno pošilja za njim biriča z oboroženimi stražniki, zaradi česar mora nositi vedno s seboj pištolo, da bi se mogel braniti. Na drugi strani pa je deželski sodnik Rues obtoževal vikarja Reinerja, da mu streže po življenju, o čemer je sam vlagal tožbe in pritožbe na škofijski ordinariat, o vsem tem pa je poročal v Ljubljano tudi vikar Walscher iz Beljaka. Iz enega teh poročil posnemamo, da je vikar Reiner prišel dne 8. februarja 1676 v spremstvu župnika iz Roža ponoči ob drugi uri pod okno sobe, v kateri je sodnik Rues spal, in trikrat ustrelil s pištolo v sobo, da so se izstrelki poznali v zidu. Drugi dan pa je po pogrebu nekega otroka odšel okoli opoldne proti hiši sodnika s pištolo v roki. To so opazili sodnikovi otroci, da se je sodnik Rues mogel pravočasno skriti, sodnikovi otroci pa so vikarja pričakali z gorjačami. Še isto popoldne je prišel oskrbnik grada in gospostva Vrba ob jezeru k vikarju Walscherju v Beljak in je zahteval takojšnjo aretacijo vikarja Reinerja.

Vse te tožbe in pritožbe zoper vikarja Reinerja so postale tudi škofu in stolnemu kapitlju v Ljubljani odveč, poklicali so vikarja Reinerja v Ljubljano, kjer mu je bilo po vsej verjetnosti zagroženo, da bo odstavljen od župniškega mesta v Dvoru nad Vrbo, nakar je vikar Reiner sam napisal pismeno odpoved, ki se glasi takole: „Ego subscriptus libere resigno preditionem vicariatus in Cranzelhoffen ob certas causas animum meum moveatis. Datum in officio Episcopali 24. Julii anno 1676. Georgius Reiner presbiter." (Jaz podpisani se prostovoljno odpovedujem službe vikarja v Dvoru nad Vrbo iz gotovih razlogov, ki se nanašajo na mojo dušo. Napisano v škofijskem uradu 24. julija 1676. Jurij Reiner, duhovnik.)

Ta pravda je bila bolj obširno opisana, ker nas s pravno-zgodovinskih vidikov pouči o raznih problemih v dobi fevdalizma:

1. Dokaže nam, da je po tedanjem običajnem pravu bilo v primerih, če je bil tožnik ali toženec duhovna oseba, za razsojo takih sporov pristojno duhovno sodišče, v težjih kazenskih primerih je bil to škofijski konzistorij, ki je delegiral svoje škofijske komisarje, da sestavijo tak konzistorij za posamezni primer. Nadalje je zanimiva ugotovitev, da je bil na Koroškem običaj, da se sestane tako sodišče v domačem kraju.

2. Opisana pravda nam nazorno kaže borbo za oblast v malem med posvetnimi in cerkvenimi oblastmi v dobi fevdalizma. Deželski sodnik je imel v svojem upravnem okolišu v rokah vso civilno in nižje kazensko sodstvo, imel je nadzorstvo na sejmih in na cerkvenih praznikih, kjer se je ljudstvo zbiralo tudi za razvedrilo in imel je nadzorstvo nad vsemi obrtnimi dejavnostmi v svojem okolišu. Župniki pa so imeli v svojem farnem okolišu svoje ukoreninjene pravice nad podložniki. Vsled tega je moglo priti pri izvrševanju teh pravic do nasprotij med deželskim sodnikom in župnikom, kar je potem dovedlo do smrtnega sovraštva med obema.

3. V dobi, ki jo opisujemo, je bilo prebivalstvo razdeljeno v sloje. Deželski sodnik iz Vrbe ob jezeru in vikar iz Dvora nad Vrbo sta oba spadala v višji sloj prebivalstva, oba pa sta spadala tudi med premožnejše osebe, saj sta bila lastnika jahalnih konjev in raznega orožja, kar so podložni kmetje le v redkih primerih mogli doseči. Ker sta oba opravljala za tisto dobo važne družbenopolitične funkcije, je njun dolgoletni spor moral porazno vplivati na miselnost podložnega prebivalstva, o čemur nam dostopni listinski viri sicer ničesar ne poročajo, smemo pa sklepati, da je ta spor razdvojil prebivalstvo na dva tabora in tako netil sovraštvo tudi med nižjimi sloji prebivalstva.

Kako se je zgoraj opisana pravda končala, iz listinskih virov ljubljanskega škofijskega arhiva ni razvidno, zaradi svojih pregreh pa je vikar Reiner moral zapustiti svoje službeno mesto v Dvoru nad Vrbo. Njegov naslednik je bil Andrej Prešern, ki je poslal dne 5. julija 1677 pismene reverzalije stolnemu kapitlju v Ljubljano.

20. avgusta 1690 je vikar Andrej Prešern poročal stolnemu kapitlju v Ljubljano o dohodkih podružničnih cerkev svoje župnije: O dohodkih cerkve sv. Janeza v Dvoru ter podružničnih cerkev sv. Marije Device v Logi vasi in sv. Andreja v Žopračah je poslal informacije že oskrbnik grada in gospostva Landskron, kakor so vpisani v urbarjih. Podružnična cerkev sv. Egidija v Trežičah ima po urbarju 3 goldinarje 26 krajcarjev odhodkov in okoli 50 goldinarjev na zaostankih. Podružnična cerkev sv. Martina, Janeza in Pavla v Vogličah ima po urbarju 2 goldinarja in 27 krajcarjev dohodkov in 15 goldinarjev na zaostankih, podružnična cerkev sv. Jakoba v Vrbi ob jezeru ima po urbarju 6 goldinarjev dohodkov, na zaostankih ničesar. Bratovščina sv. Rozarija ima na zaostankih okoli 20 goldinarjev premoženja. Vikar Andrej Prešern poroča istočasno še o svojih dohodkih, ki skupaj s štolo zagotovo ne prekoračijo zneska 172 goldinarjev, ki jih smem dobivati, ker tudi prevzvišeni škof sam živi le od svojih dohodkov.

(Se nadaljuje)

Težave življenja v dvoje

„Moj mož je pravi zaspanec", pripoveduje Dunja. „Ko se zjutraj oglasi budilka, se on obrne na drugo stran in bi najraje spal še naprej — noče vstati. Ko ga naposled vendarle zbudim, gre brez besed v kopalnico in se začne neskončno počasi umivati, briti, oblačiti. To traja v nedogled. Medtem pripravim zajtrk, skuham kavo. Ko pride mož v kuhinjo, mi še vedno ne privošči ne pogleda ne besede. Po skodelici močne kave se toliko zbudi, da zagodrnja nekaj besed — vendar nikakor ni prijazen. Noče se pogovarjati z mano o tem, kaj bova počela popoldne, kaj je treba tisti dan urediti, kupiti, postoriti. Mene to moti, saj si je treba zjutraj vendar pripraviti načrt za ves dan. Rada bi vedela vsaj to, kaj naj po službi kupim jaz in kaj bo iz trgovine prinesel on, da ne bova kupovala istih stvari. Brž ko se začnem pogovarjati, me grobo utiša. Če izrečem več kot tri stavke, se zaradi moje zgovornosti vname prepir. „Kaj naj storim, da bodo jutra znosnejša? Kako naj pomagam možu, da se bo zjutraj laže prebujal? Zjutraj je len in čemeren, zvečer pa prijazen in ljubezniv. Ne znam si zamišljati, od kod tolikšna razlika. Sem morda jaz kriva, da je pri zajtrku neznosen?"

Psiholog odgovarja: „Če je mož čemeren in neprijazen samo v zgodnjih jutranjih urah, to pomeni, da sodi med ljudi, ki se zjutraj težko prebujajo in ki s težavo stopajo v delovni dan. Zvečer je poln življenja, ljubezniv in zgovoren. Zjutraj pa se slabo počuti, kar se kaže tudi na njegovem razpoloženju, na odnosu do žene. Nekateri ljudje imajo zjutraj počasnejši krvni obtok. Precej časa potrebujejo, preden se prilagodijo jutru. Prebujanje je zanje naporno, ob njem nikakor ne morejo biti živahni in dobre volje. Dovolj imajo opraviti sami s sabo, zato ne zberejo toliko moči, da bi se sproščeno pogovarjali ter mislili na popoldanska opravila in dolžnosti.

Ljudje, ki s prebujanjem nimajo nikakršnih težav, ne morejo razumeti čemernost svojega partnerja. Počutijo se odrinjeni in prikrajšani za prijetno sožijte pri zajtrku. Izkušnje pa kažejo, da se „jutranji" človek z mnogo manjšim naporom prilagodi tistemu, ki se zbuja utrujen in slabe volje, kot obratno. Živahni ljudje laže obrzdajo svojo zgovornost in življenjsko silo, kot pa se utrujeni prisilijo k zgovornosti in živahnosti.

„Zakaj si zjutraj tako čemeren?" ni samo spodbuda k večji živahnosti in prijaznosti, ampak tudi prikrit očitek: zakaj si vendar takšen, ko pa bi bil lahko drugačen, boljši? Z očitki seveda ni mogoče doseči spremembe na boljše. Človek, ki je zjutraj čemeren, bi verjetno tudi sam raje prekipeval od veselja — a kaj, ko tega ni mogoče uravnavati z voljo in hotenjem. Ob partnerjevih nenehnih očitkih se slaba jutranja volja še veča, zaspani človek začne razmišljati, ali ni nemara kaj bolan, da je z njim vsako jutro ista pesem.

Nikjer ni zapisano, da moramo biti zjutraj vsi ljudje živahni in dobre volje. Žena, ki očita možu, da se noče zjutraj pogovarjati o tem, kako bosta preživela popoldne, ravna popolnoma zgrešeno. Zakaj bi se morala pogovarjati o načrtih prav pri zajtrku? Lahko se domenita že prejšnji večer, takrat, ko je mož spočit, dobre volje in ljubezniv. Prilagajanje ni nikoli enostransko, oba partnerja si morata po svojih močeh prizadevati, da uskladita svoje želje, potrebne nagibe.

Rekli smo že, da se jutranji človek laže prilagodi večernemu kot obratno. Žena naj torej ne očita možu jutranje počasnosti, ampak naj mu da čas, da se bo lahko v tišini in miru počasi zbral in prebudil. Pogovoru ob jutranji kavi se bo morala pač odreči, zato pa naj bo tembolj zadovoljna, da je njen življenjski tovariš dobrovoljen in prijazen vse popoldneve in večere — to sploh ni tako slabo. So ljudje, ki so sitni zjutraj, popoldne in zvečer. Nikoli se ne nasmehnejo, nikoli si ne prizadevajo biti očarljivi in ljubeznivi."

Psiholog pravi še to: „Če bo žena v prihodnje zjutraj bolj molčeča in zadržana, se lahko zgodi, da bo moža zaskrbelo. Ko se ne bo počutil več ogroženega v svoji jutranji želji po miru in tišini, bo mogoče tudi sam poskusil začeti pogovor. Marsikje se ljudje otresejo starih navad in razvad, ker se v njihovi okolici kaj spremeni. Spremenjen odnos okolice povzroči, da se spremeni vedenje prizadetega človeka."

Če se bo mož čez čas spremenil in bo zjutraj prijaznejši, pomeni, da ni zaspan zaradi počasnejšega krvnega obtoka, ampak da je njegova jutranja utrujenost znamenje strahu pred prihajajočim dnevom in težavami, ki jih utegne prinesti. Ljudje, ki začenjajo dan zlovoljni, ker se bojijo skrbi in dela, se razcvetijo šele pozno popoldne in zvečer, ko so težave že za njimi in ko so naposled prosti. V takšnem primeru se velja pogovoriti o skrbeh in težavah: mogoče jih zakonca lahko premagata v dvoje, mogoče bo zaspani, zlovoljni partner sam sprevidel, zakaj je zjutraj tako čemeren in bo tako ali drugače spremenil svoje življenje. Ko bo rešen skrbi in ko se ne bo več bal težav, mu bo tudi zvok jutranje budilke manj nadležen.

Napačna prehrana ne škoduje samo telesu, temveč vpliva tudi na duševnost

Napačna prehrana ne škoduje samo telesu, ampak vpliva tudi na duševnost, torej tudi na to, kako se spopadamo z vsakodnevnimi življenjskimi težavami. Zaradi preveč soljenih jedi postanemo duševno pobiti. Če jemo preveč mesa, se zdramita v nas razdražljivost in napadalnost. Podobnih primerov bi lahko našteli še več. Kljub vsemu ni kakega pravila, ki bi veljalo za vsakogar. Zato mora vsakdo sam ugotoviti, kakšna prehrana je zanj najboljša glede na starost, telesni ustroj in dejavnost. Pri tem so lahko v veliko pomoč številna opozorilna znamenja, s katerimi se vsak organ telesa odziva na slabo ravnanje. Pa si jih oglejmo. Morda nam bo to pomagalo, da se bomo izognili prenekateri napaki v prehrani.

Tanko črevo

Ko se poruši ravnotežje črevesne flore in se upre žolč, dobimo drisko in najrazličnejša vnetna obolenja.

Nepravilno delovanje črevesja in žolča lahko preberemo človeku z obraza. Zelo značilno je pojavljanje rdečkaste lise na sredi čela. Pri ženskah se pojavi oteklina v medeničnem delu in nabira se jim podkožna maščoba. Včasih pride do močnega pešanja spomina.

Opustiti moramo: vse alkoholne pijače z dodatkom sladkorja, meso, sir, pečena jajca, beli kruh, glaziran riž, prekajeno meso, maščobe, prečiščen sladkor in vse ostre začimbe.

Priporočljivi so: poleg vseh mlečnih fermentiranih živil, jogurta in kvasa tudi čebula in špinača. S pitjem razredčenega zelenjavnega soka zelo ublažimo trebušne krče. Za pomiritev vnetij so priporočljivi: korenje, češnje, jagode, zelena solata, krompir, paradižnik, por, zelena, špinača in grozdje.

Mehur

Slabo delovanje mehurja in ledvic lahko pripelje do motenj v prekrvavitvi, do zvišanega krvnega pritiska, možganskih motenj, vnetja želodca in putike.

Vidna zunanja znamenja teh težav so pordečitev kože in prhljaj ob korenu obrvi, ki se včasih razširi na kožo čela in lasišča. Tak človek se bolj znoji, dobi oteklino na zunanji strani gležnjiv, roke in noge ima bodisi premrzle ali pretople in potne.

Opustiti moramo: jajčni beljak, pravo kavo, alkohol, mleko, gobe, živalske maščobe, sočivje in prekajene mesne izdelke.

Za delovanje mehurja je zelo dobra cvetača. Izločanje urina pospešujejo artičoke, zlasti voda, v kateri so se kuhali listi artičok. Za boljše odvajanje urina sta priporočljiva sok surovega stročjega fižola in razredčen sok grenivke. Nastajanje kamnov uspešno preprečujemo z uživanjem belušev, limoninega soka in soka surove repe.

Debelo črevo

Za motnje v delovanju tega organa so značilni zaprtost, zabuhlost obraza, zlasti pri ustnih kotičkih, otečenost v trebuhu in medenici. Zelo očitna opozorilna znamenja so tudi napihnjen trebuh takoj po obedu, aknasta koža v mladih letih, kasneje pa nadležna manjša kožna vnetja, predvsem ob ustnicah.

Opustiti moramo: pečeno meso, močnate jedi, živalsko maščobo in maslo. Omejiti moramo soljenje jedi. Med jedjo ne smemo piti.

Priporočljivi so: čebula, regrat, por, zelena, neluščen riž, ajda. Proti zaprtosti si pomagamo z uživanjem češenj, alg, kumaric, pora, sliv in grozdja.

Želodec

Poleg napačne prehrane lahko povzročijo želodčne motnje tudi čustveni pretresi. Stanje zelo poslabšajo neredno prehranjevanje, hrana, ki jo pojemo preveč na hitro, in pitje med jedjo.

Pri slabem delovanju želodca se takoj po jedi pojavijo rdečica na licih, napihnjen želodec in zaspanost. Ena od opozorilnih lučk je tudi potreba po hrani okrog 11. ure dopoldne in sredi popoldneva.

Opustiti moramo: pravo kavo, beli kruh, prečiščen sladkor, alkohol z dodatkom sladkorja in prevročo hrano.

Če vemo, da imamo občutljiv želodec, nam mora preiti v navado, da si vzamemo za obroke dovolj časa, da hrano dobro prežvečimo in da ne pijemo med jedjo.

Priporočljivo je uživanje jabolk, paradižnika in grozdja. Napihnjenost želodca preženemo s česnom, z jabolki, grenivko in zeleno.

Žolčnik in jetra

Slabo delovanje žolčnika in jeter se navzven kaže z rumenkasto poltjo, z glavobolom, z zabuhlostjo, z vrtoglavico, s slabo prebavo, z zelo zgodnim prebujanjem pa s temnimi lisami na koži. Dokaj pogostni so krči v mečih, nenevarne bule, driske po uživanju začinjene hrane, morskih školjk in rakov.

Opustiti moramo: maslo, pravo kavo, semensko olje, vse maščobe, anorganski sladkor.

Dobro sredstvo, ki pripomore k ravnotežju v delovanju žolčnika, je svež kvas, ki ga raztopimo v mlačni vodi ali mleku.

Priporočljivi so: artičoke, zlasti voda, v kateri so se kuhali listi artičok, čebula, limona in špinača.

Proti zamašitvi žolčnika pomaga, če zjutraj na tešče pijemo čisto olivno olje.

Proti nastajanju žolčnih kamnov: regrat, paradižnik, grozdje, vsa žita z neodstranjeno semensko ovojnico, magnezijeva sol in med.

Trebušna slinavka in vranica

Pogostno uživanje zdravil, preveč sladkorja in prave kave kaj rado pripelje do motenj v delovanju trebušne slinavke. S tem organom pogosto ravnamo zelo mačehovsko. S tem nehote delamo veliko napako, ker je delovanje trebušne slinavke zelo pomembno v prebavi združeno z delovanjem vranice pa tudi pri naravni odpornosti organizma. Poleg tega vpliva trebušna slinavka tudi na živčni sistem in obratno. Tudi na njeno delovanje vplivajo napetosti in duševni pretresi, ki so naši čedalje pogostnejši spremljevalci.

Znamenja slabega delovanja trebušne slinavke in vranice so: kožne otekline s srbežem, zmanjšana naravna odpornost organizma, nervoza, jutranja utrujenost, otrdel in napihnjen trebuh, občutek utrujenosti že po manjšem naporu, tvori na koži, glavobol in revmatizem.

Trebušna slinavka je zelo občutljiva za čustvene pretrese, ki jih doživljamo, šok jo lahko spravi v hudo krizo.

Pravilna prehrana je svojevrstna življenjska filozofija, ki ohranja zdravo telo in dušo.
Starost je še bolj boleča, ker nenehno poudarjamo pomen mladostne svežine, kože brez gub in telesne zdržljivosti do pozne starosti.
In vendar bolj kot kdaj prej ogrožamo zdravje z nepravilno prehrano in s hitrim tempom življenja, ki peljeta k predčasnemu staranju.

Da bi preprečili predčasne motnje v delovanju trebušne slinavke, bi se morali popolnoma odpovedati pitja prave kave ter se izogibati anorganskega sladkorja in maščob.

Dovoljeno pa je uživanje organskega sladkorja. Vsebujejo ga žita.

Kot preventiva so priporočljivi: beluši, cikorija, jajčevci in borovnice.

Pljuča

Simptomi pljučnih obolenj so: astma, kronični bronhitis in tuberkuloza.

Pri astmi moramo opustiti: žita, mleko, jajca, čokolado in ribe.

Če nastopi kriza, povečajo delovanje nadledvične žleze in zmanjšajo funkcijo jeter naslednja živila: kisle kumarice, zelenjava, bučke, melone. Količino hrane moramo zmanjšati in opustiti soljenje. Po prestani krizi lahko jemo pečeno meso, zlasti junetino, teletino in ovčetino, ki naj bo še nekoliko krvava. Opustiti moramo: močnate jedi, mlečne jedi in jajca.

Tudi pri manjših prehladnih obolenjih je dobro opustiti: močnate jedi, sladkor, maščobe in proteine, in to zaradi boljšega delovanja ščitnice.

Pri pljučnih vnetjih so priporočljivi: cvetača, jagode, jabolka, melone, redkvice, zelena in repa.

Pri bronhialnih obolenjih so priporočljivi: česen, alge, čebula, repa in redkvice.

Popolnoma pa moramo opustiti kajenje, še posebej, če imamo veliko holesterola.

Ledvice

V kakšnem zdravstvenem stanju je ta organ zlahka ugotovimo, če smo pozorni na kožo okrog oči. Glede na to, ali je okolica oči nabrekla, udrta, obdana s sivkastimi kolobarji ali če so pod očmi mešički, lahko precej zanesljivo sklepamo o najrazličnejših obolenjih ledvic in nadledvične žleze, saj je njihovo delovanje tesno povezano.

Simptomatična obolenja so: sladkorna bolezen, duševne in spolne motnje.

Opustiti moramo: anorganske soli, anorganski sladkor, močno mineralno vodo, proteinske kisline in začimbe.

Privoščiti si moramo toliko spanja, kot ga naš organizem potrebuje. Izogibati se moramo čustvenih pretresov in strahu.

Pri pomanjkljivem delovanju ledvic so priporočljivi: oves, cikorija, kumarice, regrat, jabolka, skorja črnega kruha, zelena in grozdje.

Ledvicam koristijo redkvice in buče.

Pri uremiji so priporočljivi: oves, artikoke, paradižnik in grozdje.

Za ureinsko kislino: kumarice, čebula, jagode, surova repa, sok svežega stročjega fižola, grozdje.

Proti ledvičnim kamnom: limone, jabolka, paradižnik, por, repa, grozdje.

Za večjo kislost urina je zelo priporočljiv avokado.

Najprej jabolko, potem zdravnik

Ustni zadah je neprijetna nadloga, ki nam lahko greni življenje. Najmanj, kar lahko storimo, je to, da pojemo večkrat na dan po jabolko. S tem preženemo ali omilimo neprijeten zadah. Vsekakor pa moramo čimprej odkriti vzrok ustnega zadaha.

Neprijeten ustni zadah je nadloga, ki jo je težko odpraviti. Trdovraten je, sam po sebi ne izgine, zato moramo poiskati vzroke, zaradi katerih nastaja. Le redko je ustnega zadaha kriv želodec, čeprav običajno mislimo, da prihaja zadah iz pokvarjenega želodca. Če je ustni zadah posledica želodčnega obolenja, moramo vsekakor k zdravniku. Pogosteje pa je zadah znamenje, da imamo načete zobe ali pa vnete mandeljne. Največkrat prihaja ustni zadah ne iz ust, ampak naravnost iz pljuč. Če se nam v tankem črevesju preveč namnožijo bakterije, ki izločajo pline neprijetnega vonja, prehajajo plini skozi črevesno steno v kri, s krvjo pa potujejo v ključa. Ko izdihujemo zrak, izdihujemo tudi pline, od tod potem ustni zadah.

Ustni zadah lahko preženemo samo tedaj, ko odstranimo vzrok, zaradi katerega nastaja. Proti bakterijam v tankem črevesju pomagajo zdravila, ki nam jih predpiše zdravnik, ali pa tudi spremenjen jedilnik. Če nas muči ustni zadah in če smo prepričani, da ga ne povzročajo nagniti zobje, poskusimo z dietno prehrano. Najkasneje po desetih dneh se bo pokazalo, ali je bil ustni zadah povezan s prebavo ali pa je treba vzroke iskati drugje.

Vsaj deset dni jemo čimmanj mastno hrano. Maščoba namreč močno vpliva na razvoj bakterij.

Ko se hranimo po dietnem jedilniku, se izogibamo tudi vsem vrstam zelenjave, ki napenjajo in ki nam težko obležijo v želodcu.

Če pa kljub dietni hrani ustni zadah ne izgine, gremo k zdravniku. Mogoče niti sami ne vemo, da imamo slabe zobe. Zobozdravnik bo odkril načet zob. Ko bo popravil luknjo, bo izginil tudi ustni zadah. Včasih so za zadah krive tudi ustne proteze. Ker so slabo pritrjene ali slabo umerjene, se pod njimi nabirajo ostanki hrane, ki se razkrajajo in povzročajo ustni zadah. Če niso krivi zobje, gremo še k zdravniku za bolezni ušes, nosa in grla.

Če nas ustni zadah moti, si poskusimo pomagati na različne načine. Pogosto nam odleže, če pojemo jabolko. Vitamin C, ki ga zaužijemo z jabolkom, razkraja snovi, ki se zadržujejo v ustni votlini in povzročajo nastanek ustnega zadaha. Mogoče ustni zadah sploh ni tako izrazit, kot se nam zdi, in pomaga že to, da dihamo skozi nos namesto skozi usta.

Pogosto nastane ustni zadah tudi zato, ker se postimo. Pri najrazličnejših shujševalnih kurah zaužijemo premalo hrane, zato se v ustni votlini nabirajo obloge, te pa so izvir ustnega zadaha. Tudi če se sicer postimo, pojemo zjutraj nekaj hrane, da odstranimo belo oblogo z jezika, ali pa si takrat, ko čistimo zobe, oščetkamo tudi jezik. Čim pogosteje si čistimo zobe, tem manjša je verjetnost, da se bo pojavil ustni zadah.

CLAUS GATTERER:

5

Versuch einer komparativen Studie über die Fragen Südtirol und Südkärnten

(Fortsetzung)

Im Juli 1972 beschloß die sozialistische Mehrheit im Nationalrat — übrigens im vollem Einvernehmen mit dem Kärntner Landeshauptmann Sima — die Aufstellung von zweisprachigen Ortstafeln in 205 Ortschaften Südkärntens. Am 20. September wurde mit der Aufstellung der Tafeln begonnen; innerhalb weniger Wochen waren alle abmontiert: „Seit der am 20. 9. 1972 begonnenen Aufstellung solcher Ortstafeln in Kärnten wurden bis zum 8. 10. von den Sicherheitsdienststellen 120 Zwischenfälle gemeldet", berichtete Innenminister Rösch laut Parlamentskorrespondenz vom 11. November 1972 auf eine Anfrage. In der Tat hat sich die Exekutive auf das Registrieren von Zwischenfällen beschränkt.

Als dritter negativer Faktor ist die geheime Erhebung der Muttersprache nach dem neuen Volksgruppengesetz am 14. November 1976 zu nennen. Das Unternehmen war gutem Willen entsprungen, aber es wurde administrativ als Groteske inszeniert, die Herzmanovski, Orlando und Kafka zur Ehre gereicht hätte. Slowenen und Kroaten lehnten die Muttersprachen-Erhebung ab; Deutschnationale und Neonazis inszenierten den obligaten Sprachen-Wahlkampf. Das Resultat entsprach der Groteske: danach hätte es 1976 in Wien mit 4.700 mehr Slowenen gegeben als in Kärnten mit 3.900. Solche Ereignisse oder Zwischenfälle sind's vor allem, welche die „Gesellschaftswirklichkeit", das gesellschaftliche Prestige der Slowenen in Kärnten bestimmen. Ich möchte hier Anton Hilckmann zitieren, ehemals Universitätsprofessor in Mainz, der in der Kölner Zeitschrift „Begegnung" im Oktober 1963 u. a. geschrieben hat: „Wenn einer Minderheitsgruppe systematisch Minderwertigkeitskomplexe suggeriert werden, wenn man sie, bewußt oder unbewußt, psychologisch berechnend, dazu zu bringen sucht, sich ihrer eigenen Sprache und ihrer eigenen Tradition zu schämen, das eigene Volkstum gegenüber dem des ‚großen' Staatsvolkes für etwas Minderwertiges oder mindestens minder Vornehmes zu halten und danach zu streben, sich durch Preisgabe der eigenen Sprache und der eigenen Art möglichst schnell an das ‚große' Staatsvolk zu assimilieren und dadurch an dessen größerer ‚Vornehmheit' zu partizipieren . . ., dieses Verfahren, das uns noch entschieden diabolischer erscheint als die künstliche Unterwanderung von Minderheiten, haben wir wiederholt als ‚Seelenvergiftung' bezeichnet."[17]

Neben dem „Kinderraub" durch die besonderen Kärntner Schulverhältnisse die „Seelenvergiftung": Es liegt System darin. Gleichwohl ist gerade auf dem Gebiet des Schulwesens eine Einrichtung zu verzeichnen, die uneingeschränkt als positiv, als großer Fortschritt zu werten ist: ich meine das 1957 bzw. 1959 geschaffene Bundesgymnasium für Slowenen in Klagenfurt. Seit 1963 haben 712 Maturanten das Gymnasium verlassen. Derzeit studieren dort 511 junge Slowenen, rund 50 bereiten sich auf die Matura vor. Bis vor ein paar Jahren — und dies ist bezeichnend! — kamen zwei Drittel der Schüler aus dem bäuerlichen und dem Arbeitermilieu, auch heute sind es noch immer über 50 %. In deutschen Gymnasien überwiegen Kinder aus dem Bürgertum. Nicht wenige Schüler des Gymnasiums kommen aus Orten, in denen es offiziell überhaupt keine oder ganz wenige Slowenen gibt. Wäre 1958 nicht das utraquistische Schulsystem unterhalb des Gymnasiums zerschlagen worden, könnte die slowenische Volksgruppe heute möglicherweise anders und besser dastehen. An dieser Stelle muß ich Sie noch einmal — und ein letztes Mal — mit Zahlen und Vergleichen bombardieren. 1953 wurden in Südtirol 214.000 Deutsche gezählt, um 38.000 mehr als 1943; durch die hohe Geburtenrate und eine bescheidene Rückwanderung hatten sie die Abwanderungsverluste von 1939/43 und die Kriegsverluste schon teilweise aufgeholt. 1961 war mit 232.000 Deutschsüdtirolern der Stand von 1939 beinahe wieder voll erreicht, und 1971 verzeichneten die Deutschsüdtiroler mit 260.000 einem Jahrzehnts-Gewinn von 27.600. Bei der letzten Volkszählung 1981 wuchsen die Deutschsüdtiroler um 18.800 auf 279.000.[18] In Prozenten ist dieser Aufstieg noch eindrucksvoller: 1961 62,25 Prozent, 1971 62,88 Prozent und 1981 65,52 Prozent. Der Anteil der Italiener in Südtirol fiel in den gleichen Etappen von 34,31 Prozent auf 33,27 Prozent 1971 in 29,02 Prozent 1981. Sehen wir uns gleich die Zahlen für die Ladiner an: 1953 sind's 12.696 oder 3,7 Prozent; 1961 ein leichtes Absinken auf 12.594 oder 3,4 Prozent; in diesem Zeitraum wurde der natürliche Nachwuchs von Deutschtirolern oder Italienern assimiliert. Aber bis 1971 wächst die ladinische Volksgruppe um 2.862 Einheiten auf 15.456 oder 3,7 Prozent, und von 1971 auf 1981 ergibt sich ein neuer Zuwachs um 2.305 Einheiten auf 17.761 oder 4,17 Prozent.

Auf die Volksgruppen umgerechnet ergeben sich zwischen 1971 und 1981 folgende Veränderungen: bei den Ladinern ein Zuwachs von 14,3 Prozent, bei den Deutschsüdtirolern ein Zuwachs von 7,3 Prozent, bei den Italienern ein Rückgang von 14.000 Menschen oder 10,2 Prozent. In Meran scheinen die Italiener auf knapp 50 Prozent abgezunken zu sein; in einer traditionell mehrheitlich italienischen Gemeinde im Etschtal, in Branzoll, haben die Deutschsüdtiroler 16 Prozent gewonnen.

Die Geburtenraten liegen bei Deutschsüdtirolern und Ladinern nur geringfügig über jenem der Italiener. Die Abwanderung von Italienern hält sich in engen Grenzen. Die Ursachen für die Gewinne der deutschen und ladinischen Südtiroler liegen also anderswo. Die neue Autonomie fiel mit einer gewaltigen wirtschaftlichen Expansion der Deutschsüdtiroler im touristischen, gewerblichen und industriellen Bereich zusammen.

(Fortsetzung in der nächsten Ausgabe)

17 Prof. Anton Hilckmann, Heimliches Europa. Ein heißes Eisen. Zu den Sorgen der slowenischen Volksgruppe in Kärnten. In: Begegnung, Köln, 18. Jg., Heft 10, Oktober 1963. Zitiert aus Veiter, Das österreichische Volksgruppenrecht, S. 84 ff.

18 Zu den Volkszählungen von 1981 in Südtirol siehe „Dolomiten", 9./10. April 1983. „Volksbote" 28. Oktober 1982.

Obvestilo Slovenskega šolskega društva o novem domu

(MIKSCHALLEE-HINDENBERGSTRASSE, CELOVEC)

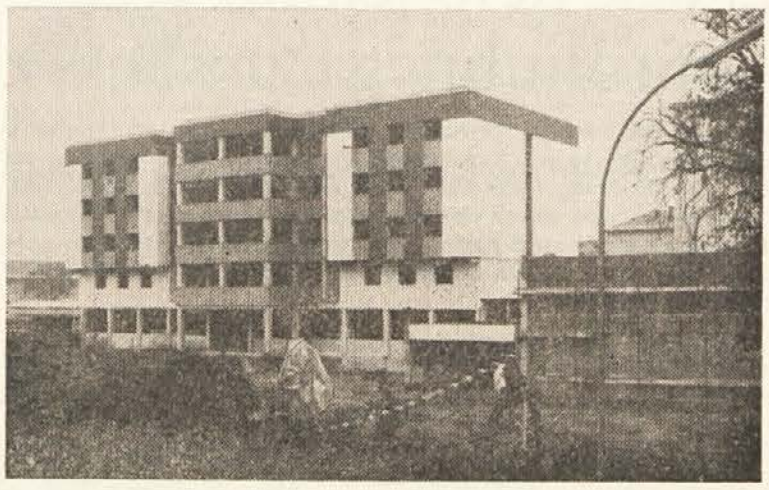

- **Novi dom, ki bo odprt s pričetkom šolskega leta 1983-84, bo nudil tudi študentom vse možnosti sodobnega bivanja.**
- **Dvoposteljne sobe so primerno in sodobno urejene s prho, straniščem in prostorom za učenje.**
- **Majhna kuhinja, kjer si bodo študentje sami lahko pripravili jedi, je namenjena predvsem za čas, ko samopostrežna kuhinja ne bo obratovala.**
- **Prometne zveze med univerzo oz. učiteljiščem in novim domom so ugodne.**
- **Vzdrževalnina znaša za študente 1.600 šil. Študentje pa imajo tudi možnost z boni koristiti ponudbo domske kuhinje.**
- **Prosimo interesente, da se čimprej javijo, ker je prostor omejen. Prijave pošljite na naslov: Dijaški dom, Tarviserstr. 16, 9020 Celovec (tel. 51 36 74).**

PRISPEVAJMO ZA GRADNJO DOMA DIJAŠKE, ŠTUDENTSKE IN VAJENIŠKE MLADINE

Za gradnjo doma so prispevali: Koroški partizanski pevski zbor 2.000 šil.; člani KPPZ 3.050 šil.; Lubo Urbajs, Vrba, 100 šil.; Prein Franc, Zg. Goriče, 100 šil.; Hafner Terezija, Celovec, 100 šil.; Užnik F., Borovlje, 200 šil.; Klein Josefine, Celovec, 100 šil.; Kleindienst M., Beljak, 100 šil.; Kreutz Marija, Št. Vid, 100 šil.; Malle Feliks, Sele-Kot, 100 šil.; Malle Ludwig, Sele-Kot, 100 šil.; Neim. zdravnik 200 šil.; Neim. penzionist, Celovec, 100 šil.; Neim. učitelj 100 šil.; Neim. penzionist, Celovec, 100 šil.; Neim. upokojenec, Beljak, 80 šil.; Krainz Drago 100 šil.; Oraže Hilde, Celovec, 100 šil.; Peternel Zdravko, Bruck/Mur, 200 šil.; Predan Stanko 200 šil.; N. podjetje, Feldkirchen, 400 šil.; Wieser Andrej, Borovlje, 100 šil.; Pippan Marija, Celovec, 200 šil.; Ogris Franjo, Celovec, 1.000 šil.; Trobej Folti 500 šil.; bivši gojenec, Salzburg, 200 šil.; Steiner M. 100 šil.; Brateš Martin 100 šil.; Neim. učitelj 200 šil.; Penzionist, Beljak, 150 šil.; Wernig Franc, Šmarjeta v Rožu, 250 šil.; Allesch Ria, Celovec, 500 šil.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 10. 6.: 9.00 Poročila — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Svetniški sij — 11.25 Oče in sin — 11.30 Avstrija II — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Hiša krokodilov — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja xy — 21.15 Modna revija — 21.20 Opereta, dežela sanj — 22.30 Nočni studio — 23.30 Oddaja xy — reakcije gledalcev — 23.40 Poročila.

SOBOTA, 11. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Veselje ob glasbi — 11.30 Igramo na flavti — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.00 Milo zvenijo moje pesmi — 16.25 Ujeti za svobodo — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Grede na Atlantiko — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Hejnz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Showtime v Las Vegasu — 22.00 Šport — 22.20 Danes zvečer — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 12. 6.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Vizualna vzgoja — 15.00 Svet brez sonca — 16.30 Zrcalne slike — 16.45 Till Eulenspiegel — 17.15 Mojster Eder in njegov Pumuckl — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Športna slovesnost svetovnih mojstrov — 21.45 Montreal: avto dirke — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Šolska TV — 10.30 Milo zvenijo moje pesmi — 11.55 Roke gor, mojster prihaja — 12.15 Čudesa sveta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Človek in živali — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 „Ste vedeli, da . . ." — 21.05 Nero Wolfe — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 14. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Svet brez sonca — 12.00 Očetje klamote — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17. Otrokom za lahko noč — 18.00 Moda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Zrcalne slike — 21.50 Zandyjeva nevesta — 23.20 Poročila.

SREDA, 15. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 Prezident — 12.05 Calor classics — 12.15 Prizma — 13.00 Uredništvo — 17.00 Strojniški možek — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 O ti dragi oče — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Skrivnost nekega zakona — 21.45 Simpozij Karla Popperja — 22.45 Šport — 22.55 Poročila.

ČETRTEK, 16. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Skrivnost neke žene — 12.00 Možje brez živcev — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Napete pustolovščine ob zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vrtnice iz Dublina — 21.05 Gradnja za boga — 21.50 Šport — 22.40 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 10. 6.: 17.30 Kolesarska dirka po Avstriji — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Vi ne poznate Pariza — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — Deset pred deseto — 22.20 Ljubavne pustolovščine Moll Flandersove — 0.15 Poročila.

SOBOTA, 11. 6.: 15.30 Plavalni turnir narodov — 16.55 Kmet milijonar — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Marija se bori z angeli — 22.20 Ime mi je John Harris — 23.50 Sto mojstrovin — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 12. 6.: 15.30 Plavalni turnir narodov — 17.00 Po 15 letih — 1968 v Salzburgu in drugje — 17.45 Spoznate melodijo — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Prezident — 21.45 Glas islama — 21.50 Dinastija — denverski klan — 22.40 Mala nočna glasba — 23.35 Sto mojstrovin — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 6.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Laurenti — 1930 Čas v sliki — 20.15 Korenine — 21.00 „Ste vedeli, da . . ." — 21.05 Kam so šli Turki — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Mlada žena — 0.00 Poročila.

TOREK, 14. 6.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Orientacija — 18.30 Laurenti — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.00 „V kavarni" — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 — Poročila.

SREDA, 15. 6.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Laurenti — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central iz Düsseldorfa — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Umetnosti — 23.15 S pisalne mize — 23.30 Poročila.

ČETRTEK, 16. 6.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Laurenti — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Večer v Panoniji — 21.50 Deset pred deseto — 22.10 Art Basel — 23.00 Klub 2 in poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 10. 6.: 17.25 Poročila — 17.30 Domači ansambli: Ansambel Štirje kovači — 18.00 Tarzan — 18.25 Obzornik — 18.40 Mleko — 19.00 Spekter: Morje — zakladnica bogastev — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Rockfordovi dosjeji, ameriška nadaljevanka — 20.55 Zrcalo tedna — 21.15 Bunny Lake je izginila — 23.00 Poročila.

SOBOTA, 11. 6.: 8.00 Poročila — 8.05 Ciciban, dober dan — 8.25 Sedem stopnic do glasbe — 8.40 Tarzan — 9.05 Učitelj — 9.35 Pisani svet — 10.05 Živali v gibanju — 10.30 Tretje obdobje: Prehrana v starejših letih — 11.00 Dolgo iskanje — 11.50 Poročila — 16.35 Poročila — 16.40 Nogomet Sloboda : Partizan, prenos — 18.30 Galaktika — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Sobotna TV križanka — 21.35 Hudičeva nevesta — 23.05 Reportaža z atletskega troboja v Mariboru: Madžarska-Jugoslavija-Anglija — 23.20 Poročila.

NEDELJA, 12. 6.: 9.35 Poročila — 9.40 Živ žav, otroška matineja — 10.25 Valter brani Sarajevo — 11.05 625, oddaja za stik z gledalci — 11.25 Domači ansambli: Ansambel Mihe Dovžana — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 15.30 Visok pritisk, zabavno glasbena oddaja — 16.20 Poročila — 16.25 Skrivnost jeklenega mesta — 17.55 Naš kraj: Mirna peč — 18.10 Športna poročila — 18.25 Slovenci v zamejstvu — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.23 TV in radio nocoj — 19.25 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Savamala — 20.40 Portret: Boris Benčič — 21.25 Nogomet CZ : Hajduk — 21.55 Športni pregled — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 13. 6.: 16.40 Kmetijska oddaja TV Zagreb — 17.40 Poročila — 17.45 Učitelj — 18.15 Turizem — možnost in priložnost — 18.45 Mladi upi — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 W. Shakespeare: Vihar, angleška drama — 21.35 Studio 2 — 22.45 V znamenju.

TOREK, 14. 6.: 17.45 Poročila — 17.50 Sedem stopnic do glasbe — 18.05 Od vsakega jutra raste dan: Ribnica — 10.35 Rounama — 18.50 Knjiga — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Strogovi — 21.10 Skupno, oddaja TV Skopje in drugih jugoslovanskih studiev — 21.55 V znamenju.

SREDA, 15. 6.: 17.35 Poročila — 17.40 Pedenjžep — 18.10 Prijatelji glasbe — 18.40 Mozaik kratkega filma: Revizor in Govnači, jugoslovanska filma — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Taksist, ameriški film — 21.50 V znamenju.

ČETRTEK, 16. 6.: 17.35 Poročila — 17.40 Mogočno morje — 18.35 Mladi za mlade — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Iz koncertnih dvoran — 21.40 Dolgo iskanje: Zahod se sreča z vzhodom, angleška dokumentarna serija — 22.30 V znamenu.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 10. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Domača imena — Veselo naokrog.

SOBOTA, 11. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 12. 6.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 13. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Zborovska glasba.

TOREK, 14. 6.: 9.30 Pisani svet — 14.10 Koroški obzornik — Jazz za vas.

SREDA, 15. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 16. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Literarno-glasbena oddaja.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 9. junija 1983

Za 100 **din** dobite	18.00 šil.
Za 100 **din** plačate	23.00 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.16 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.25 šil.
Za 100 **mark** dobite	695.00 šil.
Za 100 **mark** plačate	711.30 šil.

Slovenski VESTNIK
Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Straße 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a.
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

PREDSEDNIK ZKP JANEZ WUTTE-LUC NA ŠENTJANŠKIH RUTAH:

„Naše delo je bilo vedno miroljubnega značaja!“

Ob priliki odkritja spomenika žrtvam pri Lapšu na Šentjanških Rutah je zadnjo nedeljo spregovoril predsednik Zveze koroških partizanov, tovariš Janez Wutte-Luc, o tragičnih dogodkih v Rožu pred 39 leti (podrobno smo se teh dogodkov spomnili že v zadnji številki Slovenskega vestnika) ter o potrebi, da Zveza koroških partizanov „sedanjim in bodočim rodovom dokumentira najtemnejšo dobo v zgodovini slovenskega naroda.“

Predsednik ZKP je zavrnil nasprotnike demokracije in antifašizma, ki nam očitajo, „da s postavljanjem spomenikov in spominskih obeležij netimo protiljudska čustva in ki skušajo naščuvati ljudstvo proti nam, ker jim naša zgodovinska demokratična dejavnost ne paše v njih koncept.“ Poudaril je, da delo antifašistov nikoli ni bilo militaristično, ravno nasprotno, bilo je miroljubnega in povezovalnega značaja. Obžaloval je, da avstrijske oblasti veliko premalo posredujejo te zgodovine mladini, oziroma, da na Koroškem lokalni faktorji tozadevne pobude ministrstva enostavno ignorirajo.

Med številnimi častnimi gosti so bili med drugim predsednik RK SZDL Srbije Žika Radojlović, predsednik RK SZDL Slovenije Franc Šetinc in predsednik SKGZ Boris Race iz Trsta.

Spomnil je na to, da je bilo odporniško gibanje razvito v Avstriji tudi na Dunaju, na Štajerskem in deloma tudi v ostalih delih Avstrije, da pa odpor nikjer ni bil tako učinkovit kot pri nas na Koroškem. Povedal pa je tudi zgodovinsko dokazano dejstvo, da se bi svetovna vojna zavlekla še najmanj za eno leto, če teh številnih partizanskih in diverzantskih akcij po vsej Evropi ne bi bilo.

V zvezi z avstrijsko taktiko v manjšinski politiki pa je dejal: „Ko je šlo za avstrijsko državno pogodbo, so hvalili in se ponašali z našo borbo proti nacizmu, ko pa gre za izpolnitev določil člena 7 ADP, pa enostavno pozabijo našo junaško borbo in vse velike žrtve, katere smo doprinesli za osvoboditev Avstrije izpod hitlerjevega fašističnega škornja“. V tej zvezi je spomnil na odpravo dvojezičnega šolstva po podpisu državne pogodbe in dejal, da se dajo koroški politiki dirigirati popolnoma od KHD, tudi tedaj ko so na zvezni ravni pripravljeni dati koroškim Slovencem nekaj pravic. Janez Wutte-Luc je poudaril, da se mora naša politična in gospodarska borba nadaljevati, pri tem je izpostavil, da moramo pod vsemi pogoji preprečiti uresničitev heimatdienstovske zahteve po središčnih šolah. Izrazil pa je tudi prepričanje, da ljudje zmeraj bolj sprevidevajo lažnivo in hinavsko politiko koroških politikov, ki npr. vabijo nemška podjetja v deželo, podjetij z jugoslovansko udeležbo pa se branijo.

Za dosego naših narodnih in socialnih pravic, pa je nujno, da se povezujemo z vsemi demokratičnimi silami, neglede na narodno in politično pripadnost. V tej zvezi je tovariš Luc spomnil na uspeh združenih demokratičnih sil, ki so preprečile kandidaturo bivšega nacista Friedricha Petra za tretjega predsednika avstrijskega parlamenta.

„Z dosledno borbo za naše pravice se bomo tem našim junakom, katerim smo odkrili danes ta spomenik, najbolj oddolžili, kajti oni so darovali največ, kar človek za svoj narod darovati more, svoja življenja za lepšo bodočnost nas, ki smo ta krvavi čas preživeli,“ je zaključil svoj govor Janez Wutte-Luc v nedeljo na Šentjanških Rutah.

Slovenske organizacije svobode mišljenja proti kratenju

Pismo Slovencev avtorju in režiserju filma „Vas ob meji“

Vse kar dela koroška oficialna politika po tretjem delu filmske trilogije „Vas ob meji“, je nedvomno usmerjeno v zoževanje svobodnega izražanja mnenja, je med drugim povedano v pismu ZSO in NSKS, ki sta ga naslovili na avtorja trilogije dr. Thomasa Plucha in režiserja Fritza Lehnerja. V oficialnih reakcijah ne gre več za kritično ocenjevanje filma, temveč za poskus preprečiti vsako prikazovanje manjšinskega vprašanja, ki se razlikuje od oficialnega deželnega stališča.

Protesti „ogorčenih“ koroških politikov in časopisov in „sveta jeza“ so dosegli takšen nivo, da se je treba kot Korošec sramovati teh politikov, je zapisano v pismu. Obe osrednji organizaciji se distancirata od umetno zagnanega „viharja“ proti ORF-u in sta prepričani, da številni ljudje na Koroškem, predvsem pa koroški Slovenci, s temi oficialnimi reakcijami nimajo kaj opraviti.

V posebnem telegramu intendantu Wolf in der Mauer zagotavlja ZSO, da tudi protest ORF-kuratorja Siegberta Metelka proti filmu nima podpore koroških Slovencev, ter da se distancira od nekvalificiranih napadov na ORF in na avtorja Plucha.

Dvojezični tečaj na trgovski akademiji bodo razširili

Zahtevo po dvojezičnih gospodarskih kadrih s srednjo izobrazbo ne stavljajo samo slovenska in mešana podjetja, razvoj šolstva z gospodarsko usmeritvijo je utemeljen tudi z željo po obstoju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Zato se borita obe osrednji rganizaciji koroških Slovencev že dalj časa za lastno trgovsko akademijo, ki bi pomagala odstranjevati deficit na tem področju. Trenutno se pripravlja drugi letnik študentov dvojezičnega abiturientskega tečaja na celovški trgovski akademiji na zaključek tečaja. V prihodnjem šolskem letu pa bo ta tečaj razširjen, da bo bolje ustrezal potrebam gospodarstva.

Vsebinsko tečaj ne bo doživel velikih sprememb, angleščina bo edini novi predmet, v ostalem pa bo obstoječa snov razširjena z dveh na tri semestre, v četrtem semestru bo sledila matura. Ta trisemesterski abiturientski tečaj z maturo se bo po novem imenoval „trgovski koleg“.

V pogovoru z našim listom je vodja dvojezičnega abiturientskega tečaja dipl. trg. Franci Brežjak povedal, da bo sestavljen urnik kolega iz sledečih predmetov: organizacija in poslovanje podjetij, računovodstvo, nacionalna ekonomija in sociologija, pravo, stenotipija, matematika, blagoznanstvo, EDV in angleščina. Franci Brežjak je še dodal, da bodo imeli v drugem šolskem letu teoretični predmeti večji poudarek. Po zadnjih podatkih bo treba opraviti maturo ustmeno v dveh predmetih (organizacija in poslovanje podjetij, predmet po lastni izbiri) ter pismeno v 3 predmetih (angleščina, matematika in računovodstvo).

Uvedba angleščine bo brez dvoma dobra razširitev, saj zahteva današnje gospodarstvo vedno več mednarodnih komunikacij, ki so dostikrat v angleškem jeziku. Glede stenografije je dejal vodja dvojezičnega abi-tečaja, da sta v primerjavi z dejansko potrebo stenografije učenje in vaja stenografije neprimerno zahtevna zadeva. V praksi izrinjajo stenografijo vedno bolj diktafoni in drugi snemalni aparati, tako da ni čuda, da so v ZDA ta predmet že odpravili, v Jugoslaviji pa je npr. prosti predmet.

Glede nadaljnje usmeritve študentov letošnjega tečaja je zanimivo, da se je razširilo spoznanje o dobri podlagi, ki ga nudi abiturientski tečaj za študij gospodarskih ved. Kot so nam povedali na celovški trgovski akademiji, je to splošen pojav, da vidi vedno več študentov v tečaju neko vmesno stopnjo, ki pomaga premostiti težave v času, ko primanjkujejo delovna mesta. Štirje absolventi letošnjega letnika bodo verjetno takoj dobili delovno mesto, nekateri pa trenutno še nimajo izgledov za zaposlitev.

Kritično je prof. Brežjak ocenil dejstvo, da ponekod pri nastavitvi srednjih kadrov ne upoštevajo vedno kvalifikacije, ki so si jo pridobili z obiskom abiturientskega tečaja. Brez dvoma bi to podkrepilo pomen dvojezičnega abiturientskega tečaja.

Tudi v prihodnjem šolskem letu verjetno ne bo težav za izvedbo tretjega dvojezičnega letnika. Kot je znano je namreč precej zanimanja za to gospodarsko usmeritev šolanja med sedanjimi maturanti. Prijave za trgovski koleg so možne tudi še prvi dan prihodnjega šolskega leta.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi člane in prijatelje društva na

12. SREČANJE SLOVENSKIH PLANINCEV iz Julijske krajine, Koroške in Slovenije

v nedeljo 19. junija 1983 v Trstu. Interesenti, ki bi se radi udeležili tega tradicionalnega planinskega srečanja, naj to sporočijo najkasneje do 15. junija (če bo dosti prijav se peljemo z avtobusom, drugače z osebnimi vozili) na sedež SPD Celovec, Gasometergasse 10; tel. 0 42 22 - 32 5 50 ali 0 42 22 - 54 0 42

Sele napredujejo v 1. razred

Tudi nogometno moštvo iz Sel si je dva kola pred koncem prvenstva zagotovilo v skupini F drugega razreda naslov prvaka. S petimi točkami prednosti in z dobrim razmerjem golov pred Pokrčami in Neca iz Celovca moštvu ne preti nobena nevarnost več. Zveza slovenskih organizacij je moštvu iz Sel kot že prejšnji teden tudi Slovenskemu atletskemu klubu, čestitala za napredovanje v višji razred in mu želela še mnogo športnih uspehov.

Prej moštvo ni imelo pravega trenerja. V tekoči sezoni pa je prevzel moštvo bivši igralec SAK Jože Fera, ki mu je uspelo oblikovati kompaktno moštvo. Fera pravi, da so igralci moštva vedno vestno trenirali, da je med in po igri vladalo vselej iskreno prijateljstvo. Po njegovem mnenju pa je moštvo imelo tudi srečo, da so si ostala moštva med seboj odjemala točke. Prav tako moštvo ni trpelo zaradi poškodb. Vse to je prispevalo k osvojitvi naslova prvaka.

Trener je prepričan, da so vsi igralci zreli za prvi razred, saj so v minulem letu pokazali tudi veliko discipline, razširitev malega kadra pa je za Fero želja, katere izpolnitev bi olajšala razvoj moštva v 1. razredu. Sekcijski vodja nogometašev iz Sel, Flori Dovjak pa je dodal, da je trenerju uspelo oblikovati moštvo, v katerem so se večinoma mladi igralci stopnjevali ob nekaterih bolj izkušenih. Moštvo, ki ga sestavljajo izključno domačini, pa bo tudi v prihodnjem letu ostalo skupaj. Zaradi razširitve kadra se bo športno društvo pomenilo šele na prihodnjih sejah.

17. zmaga SAK-a v letošnji sezoni!

V 24. kolu letošnje sezone je SAK v nedeljo slavil v Šentandražu svojo 17. zmago. Prednost točk pa se je spet povečala. SAK ima dva kola pred koncem prvenstva že devet (!) točk prednosti pred Treibachom in 11 točk pred KAC-jem.

Tekma sama ni bila preveč razburljiva in kvalitetna. SAK pa je bil spet enkrat boljši od nasprotnika, zlasti v prvem polčasu. Sicer so se domačini v drugi polovici nekoliko opomogli (s pomočjo slabega sodnika Binda, ki je izključil Velika zaradi „hudega“ prekrška), vendar o zmagi slovenske enajsterice ni bilo dvoma. Vse tri gole je zabil Martin Hobel, ki je bil tokrat najboljši napadalec SAK-a. Mrežo je zatresel v 8., 33. in 88. minuti. S tem si je priboril 2. mesto na lestvici najboljših strelcev. Vodi še naprej G. Vidreis iz Treibacha (24 golov), Martin jih ima sedaj 19, Velik pa 18.

Zabeležite si!

Slovenski atletski klub bo praznoval vstop v koroško ligo skupno z vsemi prijatelji na PLESU SAK, v soboto 25. junija 1983, ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Za zabavo bo skrbel ansambel „Fantje treh dolin“.

Šahovska interliga: Trst vodi

V nedeljo 29. maja je bilo v Solkanu pri Novi Gorici prvo srečanje v okviru 6. interlige prijateljstva. Letos se interlige udeležuje 15 štiričlanskih ekip in sicer 8 iz Slovenskega Primorja, pet iz Furlanije-Julijske krajine in dve s Koroške (Slovenska športnia zveza ter ASKÖ Bekštanj). Srečanje v Solkanu je organiziralo šahovsko društvo Nova Gorica. Na sporedu je bilo prvih pet kol, celotna interliga, ki se odvija po švicarskem sistemu, pa obsega 9 kol.

Ekipi Trsta in Kopra sta na prvem srečanju pokazali najbolj kvalitetno in učinkovito igro in imata največ možnosti za osvojitev prvega mesta. Ostale ekipe so izredno izenačene in imajo pri naslednjem srečanju (19. junija v Novi Gorici) še možnosti, da popravijo svojo uvrstitev.

Vrstni red ekip po petem kolu:

1. Trst 17 točk; 2. Koper 14; 3. Polet Občine in Rudar Idrija; 5. Tolmin, Slovenska športna zveza Celovec, Ilirska Bistrica in Bekštanj 10,5; 9. Nova Gorica (1. ekipa) 9,5; 10. Izola, Gorica, Sežana 9; 13. Nova Gorica (2. ekipa) 8,5; 14. Costalunga 8; 15. Železničarsko športno društvo Občine 3,5.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

v soboto 11. junija 1982

SAK – WOLFSBERG ob 18.00 uri

SAK pod 23 – Wolfsberg pod 23 ob 16.15 uri

SAK ml. – Vetrinj ml. ob 15.00 uri

Igrišče: Koschat

V nedeljo 12. junija 1982

Gurnitz šol. – SAK šol. ob 17. uri

Igrišče: Gurnitz

Prisrčno vabljeni!

Kotmara vas: Občinska seja

Občina Kotmara vas naj povrne kmetovalcem del stroškov za umetno obrejitev, je zahteval odbornik EL Jože Wakounig v pismenem predlogu, ki ga je prebral župan Josef Struger po zadnji seji kotmirškega občinskega odbora v torek 31. maja 1983. Ob začetku seje je zastopnik EL tudi vprašal, kdo je odgovoren za odlaganje smeti v t. i. Burgstallerjevo gramoznico ob cesti Kotmara vas—Čahorče, in kaj namerava občinska uprava ukreniti proti temu početju. Župan je odgovoril, da občina ni pristojna za taka dovoljenja, da tudi ničesar ni dovolila in da navsezadnje odgovarja lastnik, če se ne ve, kdo je povzročitelj. Wakounig je v nadaljnji pripombi opozoril na neizmerno nevarnost, ki grozi, ker jama ni po predpisih zavarovana.

Najvažnejša točka je bil obračun za leto 1982. Po tehtni razpravi je občinski odbor soglasno sklenil razrešnico županu.

Precej sredstev bo občina porabila letos za asfaltiranje raznih cestnih odsekov. Poti bojo asfaltirali na Razpotju (1 mio., v ta namen je občinski odbor kategoriziral nekatere poti), staro cesto od Petrovca do Tavčarja (1 mio.) in poti na Stranjah (1,5 milijona). Dela bo izvršilo podjetje AG für Bauwesen, ker je bilo v celotni ponudbi najugodnejše. Občinski odbor je tudi sklenil, da bo vodna skupnost Čahorče dobivala od občinskega vodovoda po potrebi vodo (3 šil. za kubični meter).

Južno od občinske hiše bo postavila družba Kärntner Heimstätte na občinskem zemljišču stanovanjsko hišo s 15 stanovanji. Občina bo dala zemljišče brezplačno na razpolago, ima pa pravico pri dodelitvi stanovanj. Med razpravo o tej problematiki je zastopnik EL predlagal, naj bi v vsakem primeru imeli prednost kotmirški občani in naj bi se tudi pri delih upoštevala domača podjetja.

Občina bo nastavila (najprej poskusno do konca 1983) v upravi Wolfganga Modritza, posle Valentina Mosswitzerja, ki je šel s koncem 1982 v pokoj, je prevzel Stefan Adlaßnig, ki je pri zadnji seji tudi vodil zapisnik (vodja občinskega urada Josef Hallegger je hudo zbolel). V zvezi z razširitvijo občinskega vodovodnega omrežja je občinski svet sklenil, da bo pot do rezervoarja na Gorjah uredila fa. Malle iz Celovca.

ČESTITAMO

Dr. Joži in Tatjani Messner v Celovcu se je rodila hčerkica Elena. Srečnima staršema iskreno čestitamo.

Nautik Korotan vabi

Konec maja je bil ustanovljen v Sekiri nov slovenski jadralni klub „Nautik-Korotan“. Vse prijatelje jadranja vabi „Nautik-Korotan“ na križarjenje po Jadranu v času med 8. 7. in 16. 7. 1983. Prijaviti se je treba do 24. 6. 1983 z naplačilom 1000 šilingov na konto štev. 3172 pri Posojilnici Celovec. Cena: 2.500 šilingov. Odhod bo 8. 7. ob 13. uri iz Celovca. Prevoz z osebnmi avtomobili.